

**Ďakujeme všetkým, ktorí akýmkoľvek spôsobom
prispeli k úspešnému priebehu odborného
vzdelávacieho podujatia
Motivačné aktivity s detským čitateľom**

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Tento projekt finančne podporil

Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých
Fondom na podporu umenia. Publikácia reprezentuje výlučne názor
autora a fond nezodpovedá za obsah publikácie.

Ďalej podporili

ISBN 978-80-89161-46-1

Motivačné aktivity s detským čitateľom

Motivačné aktivity s detským čitateľom je odborný seminár, ktorý má už svoju tradíciu a s ňou spojený určitý vývoj. Motivačné aktivity s detským čitateľom 2016 v **mnohom** nadviazali na predchádzajúce ročníky a zároveň priniesli aj niečo nové.

Tradične súčasťou seminára boli **podujatia priamo s deťmi**. Našou snahou bolo, aby to boli rôznorodé podujatia. Rôznorodé podľa veku čitateľov, ale aj podľa vybratej literatúry, **s ktorou sa** pracovalo. Tento náš zámer sa nám podarilo naplniť a **sme** presvedčení, že knihovníci pracujúci s **detským čitateľom**, ktorým je seminár primárne určený, si mohli prísť na svoje **a** vybrať si a inšpirovať sa naozaj výbornými podujatiami.

Naša vďaka patrí PhDr. Ludmile Hrdinákovej z Filozofickej fakulty UK, Bratislava, ktorá následne po každom podujatí **urobila** jeho okamžitú analýzu. Mnohé veci, aktivity a iné čriepky z podujatí, skôr než vyprchali prvé dojmy a emócie, **tak boli** pomenované a často veľmi dobre rozobraté.

Z Poľska z Goodbooks Wroclav pricestoval Marcin **Skrabka** a svojou prezentáciou **Urob si knihy, alebo ako** gamifikovať knižky na smartfónoch a následne praktickými ukážkami, predstavil knihovníkom nové pohľady na PC, **hry a ich** využitie v knižnici na podporu čítania.

Vďaka podpore Goetheho inštitútu sme aj tohto roku mohli privítať kolegyné **z Nemecka**. Tentokrát to boli Friederike Schmidhuber a Sabine Schuman z München Stadtbibliothek **a** pripravili nám prezentáciu svojich aktivít a projektov knižnice na podporu čítania a praktický workshop pre knihovníkov.

Práca s detským čitateľom je kreatívna, inšpiratívna **a** určite naplňujúca. Potrebné je to robiť s radosťou a dobrým vzťahom ku kvalitnej knihe a čítaniu, **a samozrejme k** tým malým, ale aj väčším čitateľom. Prajem všetkým, čo sú na tejto ceste, nech sa im darí a verím, že aj tento zborník im bude nápomocný.

Iveta Hurná

PROGRAM ODBORNÉHO SEMINÁRA

24. - 25. novembra 2016

24.11.2016

- **9.00 hod.** – **Júlia Štefeková, Veronika Nouzová**

Malokarpatská knižnica v **Pezinku** - **podujatie s deťmi** –
S Kelvinom na cestách, 1. ročník

- **10.00 hod.** – **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- **10.30 hod.** – **Jarmila Košťálová**

Knihovna mesta Ostravy – **podujatie s deťmi** – **Jak ti je, Filipe?**,
4. ročník

- **11.30 hod.** - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- **13.30 hod.** – **Marcin Skrabka**

goodbooks.pl, Wroclav – Urob si knihy, alebo ako gamifikovať
knižky na smartfónoch

- **14.30 hod.** – **Jarmila Košťálová**

Knihovna mesta Ostravy – prezentácia aktivít a **projektov**
knižnice na podporu čítania

- **15.30 hod.** – **Friederike Schmidhuber, Sabine Schumann**

München **Stadtbibliothek** – prezentácia aktivít a **projektov**
knižnice na podporu čítania a praktický workshop pre
knihovníkov

25.11.2016

- **9.00 hod.** – **Friederike Schmidhuber, Sabine Schumann**

München **Stadtbibliothek** – prezentácia aktivít a **projektov**
knižnice na podporu čítania a praktický workshop pre
knihovníkov

- **11.00 hod.** – **Tibor Hujdič**

Pán Mrkvička, Bratislava – **podujatie s deťmi** – **Kto je to?**
Skladačkové učenie – 2. stupeň ZŠ

- **12.00 hod.** - **Ľudmila Hrdináková**

Filozofická fakulta UK, Bratislava – analýza podujatia

- **14.00 hod.** – **Marcin Skrabka**

goodbooks.pl, Wroclav – praktický workshop pre knihovníkov

Veronika Nouzová a Júlia Štefeková

S Kelvinom na cestách

Malokarpatská knižnica v **Pezinku**

Časová dotácia: 50 minút

CIELE:

- ukázať deťom, že kniha nemusí byť len na čítanie, ale môžeme sa s ňou i zahrať,
- vedieť sa vyjadriť prostredníctvom pantomímy,
- viesť deti k spolupráci v skupine, vidieť v **Calvinovi nielen** škorca, ale aj sprostredkovať hodnoty, ktoré sa snaží odovzdať,
- podporiť deti v čítaní a rozvíjaní čitateľskej gramotnosti.

POMÔCKY: kĺbko čiernej vlny, vytvorené oči pre Calvina a zobák, čierna ponožka na vytvorenie tela, v ktorom je ukryté kĺbko, kniha Calvin nevie lietať – Jennifer Berneová, záložka Calvin.

PRIEBEH:

Na začiatku predstavenie sa deťom a zoznámenie sa s **nimi**. Deťom vysvetlíme, prečo Knižka a Záložka prišli medzi nich. Vyzveme deti, aby nám povedali 5 zaujímavých miest, ktoré **si**

nemôžeme nechať ujsť v Košiciach. Vedíme s deťmi krátky **rozhovor** o tom, či majú radi knižky, či čítajú a ak áno, čo radi čítajú. Pýtame sa ich, či majú radi príbehy o zvieratkách, a že s jedným sme k nim prišli aj my. Je o **zvieratku, o ktorom sme knižku ešte nevideli** a nám sa veľmi páčila, a **preto sme si povedali**, že to musia zažiť aj ostatní. Toto zvieratko je nám blízke **aj preto, lebo sme z** Pezinka (máme veľa vinohradov a vždy na jeseň sa nachádza toto zviera vo vinohradoch). Predstavenie Calvina (škorca, ktorý sa bude s deťmi hrať celý čas – **vytvorenie** škorca z jedného kľbka čierneho vlny, pripevnenie očí, zobáka). Calvin ich bude sprevádzať počas celého stretnutia a aj nám rozpovie svoj príbeh. „Ste pripravení na dobrodružstvo s Calvinom?“

Aktivita:

Rozprávanie o škorcovi Calvinovi – čo všetko zažil (veľa čítal a nenaučil sa lietať – čo každý vták potrebuje vedieť). Podanie Calvina (symbol, že rozpráva len jeden, určovanie, kto rozpráva si režiruje lektor) – keďže Calvin veľa čítal, navštevoval **knížnicu**, aké knihy, príp. aké rozprávkové knihy mohol stretnúť počas návštev v knižnici? (vystriedajú sa 4-5 detí, závisí koľko času budeme mať k dispozícii, je možné namiesto rozprávania využiť pantomímu a ukážu prostredníctvom pohybu, čo sa podľa **nich naučil** z knihy, aké rozprávkové postavy mohol stretnúť). Po vystriedaní detí pokračujeme v príbehu (Calvin je sťahovavý vták), preto na svojich cestách zažíva mnohé dobrodružstvá (opäť 4-5 detí, ktoré sa vystriedajú v pantomíme a predvedú, aké dobrodružstvá mohol Calvin zažiť). Naš škorec Calvin patril **k veľkej** vtáčej rodine, ale čo s takým vtáčikom, ktorý nevie lietať? Pomôžeme mu? Obviažeme Calvina pomocou obväzu a všetci sa postavíme v tvare písmena „V“ a **postupne si budeme** podávať škorca, aby sme sa mohli šťastne presunúť na miesto určenia. Keď budeme všetci v tvare písmena „V“, začíname naše putovanie vzlietnutím (začneme mávať rukami), postupne ako letíme, je možné simulovať napr. prekážku počas letu (strom **napravo, deti sa naklonia spolu s** nami, búrka je a my musíme letieť nižšie – **do podrepu spolu s** deťmi, atď.) Postupne ako sa všetci vystriedajú v podávaní Calvina, prízenie sa búrka (búchanie na hrniec – symbol hrmenia, príp. stiahnutie hudby búrky), v tejto časti vedíme s deťmi rozhovor o tom, čo robiť, ak nás v horách zastihne búrka, čo je bezpečné a čo nie. Všetci ako Calvin zachránia celý krdeľ (pretože vie, že pred búrkou je

potrebné sa ukryť a prečkáť ju). Po búrke spolu s deťmi vyjdeme z úkrytu a sme šťastní, že Calvin zachránil celú rodinu, preto sa tešíme tleskaním. Všetci sme akoby jedným **Calvinom**, pomáhali sme si navzájom a **boli sme spolu**.

Vytvorenie „pódiá“, dvojrada, aby deti boli oproti sebe tvárou otočené, príp. využitie lavičky z telocvične – **Chodba pochvaly – deti postupne po jednom prechádzajú**, napr. Calvin – Tomáško, Calvin – Klára, Calvin – Majka, atď. kým sa všetky deti nevystriedajú. Postupne ako prechádzajú cez Chodbu pochvaly, ostatní deťom tleskajú. V príbehu sa aj Calvin veľmi tešil zo svojich kamarátov, až tak, že skákal (**spolu s deťmi skáčeme**), začal mávať krídlami (najprv opatrne, potom silnejšie a silnejšie) až... začal lietať.

Na záver sa s deťmi rozlúči Calvin, budeme si hádzať **klbko vlny a** vyjadrovať vďaku (napr. „Ďakujem ti Majka, že sa so mnou podelíš o sladkosť“, postupne sa vytvorí sieť priateľstva, **a** tak sa rozlúčime aj my, Knižka a Záložka. Na záver vyjadríme prianie pre deti: „Keďže Calvin je súčasťou veľkej rodiny (vtáčej), aj vy ste súčasťou jednej rodiny (nielen tej, ktorú máte doma, ale teraz ste súčasťou aj jednej školskej triedy) a tiež spolu pozažívate veľa dobrodružstiev aj spolu s vašou pani učiteľkou. Držíme vám palce, nech sú tie dobrodružstvá čo najkrajšie **a** nech objavíte čaro písmen a príbehov.☺“ Nakoniec im rozdáme vytvorené záložky s podobizňou **Calvina ako pamiatku pre deti**.

Jarmila Košťálová

Jak ti je, Filipe?

Knihovna města Ostravy, pobočka Dr. Martínka, oddělení pro děti; hrabuvka.detske@kmo.cz

Stručná anotace:

Interaktivní beseda o knize Petry Braunové Nejhorší den v životě třetáka Filipa L., během níž žáci:

- aktivně pracují s textem,
- domýšlí jeho pokračování.

Cíl programu:

Zamyšlení se nad příběhem, který probouzí zodpovědnost za sebe sama a poukazuje na to, že náš život je propojen s životy jiných.

Cílová skupina:

žáci 3. - 4. tříd ZŠ

Způsob zpracování:

bez prezentace, důraz kladen na interakci mezi přednášejícím a posluchači, vzájemné propojení prostřednictvím čteného textu, otázek a odpovědí

Použité pomůcky:

Flipchart, fixy, kniha, dopis v obálce, oskenované portréty hlavních postav, listy formátu A4, tužky, štítky se slovy: SVĚDOMÍ, STRACH, ZLOČINEC

Celkový čas:

60 min.

Vzdělávací oblasti:

člověk a společnost

Klíčové kompetence:

k řešení problémů

Průřezová témata:

osobnostní a sociální

Struktura besedy:

1. přivítání,
2. vysvětlení průběhu besedy,
3. rozdělení dětí do skupin (4 max. 5 dětí ve skupině),
4. každé skupině je přidělen list papíru formátu A4 přeložený svisle i vodorovně, vytváří vizuální vodítka pro děti pro čtyři písemné odpovědi, očíslováno v každém rohu,
5. každá skupina si zvolí zástupce, který je pověřen zapisováním odpovědí,
6. vyprávění příběhu, proložené otázkami ústními i písemnými,
7. každá skupina přečte svou odpověď, následně jsou děti seznámeny se skutečnou verzí příběhu,
8. otázky k diskusi a zamyšlení se nad chováním hlavní postavy,
9. závěrečný úkol, diskuze,
10. poděkování, rozloučení.

Ráda bych vám dnes představila knihu české spisovatelky Petry Braunové „Nejhorší den v životě třetáka Filipa L. „ - ukázka titulní obálky knihy.

Co si myslíte, co se asi Filipovi stalo tak hrozného, že to byl jeho nejhorší den v životě?

diskuze

Knížka vypráví o tom, co všechno se může stát, když se rozhodnete někomu ublížit. Je to knížka o svědomí. Slovo SVĚDOMÍ pokládám na flipchart.

Co je to svědomí?

Slyšeli jste to slovo někdy? Máme ho všichni, nebo jen někdo?

diskuze

Měli jste už někdy v životě strach? Jaký je to pocit? Co se děje v našem těle, když máme strach? Slovo STRACH pokládám na flipchart.

diskuze

Podobné pocity strachu a úzkosti měl i hlavní hrdina této knihy **Filip**.

Portrét Filipa pokládám na flipchart.

Co o něm víme?

- trochu divoký, bouchá dveřmi, vozí se po zábradlí, odmlouvá, nerad se myje...

+ slušně zdraví, pomáhá starým lidem, vynáší smetí, stará se o králíka Fanfára

Klady a zápory hlavní postavy píšu barevnými fixy na flipchart.

Přesto se Filip jednoho dne ráno v 5. hodin 40 minut stává zločincem.

Slovo ZLOČINEC pokládám na flipchart k portrétu Filipa.

Kdo je to zločinec?

diskuze

Co mohl udělat tak strašného?

diskuze

Pojďme si o Filipovi říct něco víc.

Filip je obyčejný kluk, který žije jenom s mámou. O tátovi neví nic. Neví, jak vypadá, jakou má práci, jestli má svaly nebo ne. Možná je to námořník, možná pilot, nebo řidič kamionu. **Filipa to trápí**, protože ostatní kluci tátu mají. On ne. A tak se jednoho dne zeptá mámy. „Mámo, kde mám tátu?“

Jenomže máma neví. Vypráví mu příběh, jak se s jeho tátou potkali na vysoké škole, kde oba studovali a jak se do něj **zamilovala**. A když se dva dospělí lidé skutečně milují, zbývá jen krůček k tomu, aby se jednoho krásného dne objali tak pevně, že se z jejich lásky narodí dítě.

Máma dále Filipovi vysvětlila, že jeho táta nebyl Čech. Byl to Američan a odjížděl do své rodné země. A protože se špatně domluvili, máma nestihla poslední schůzku před odletem letadla a nestačila mu říct, že je Filip na cestě na svět. Filipův táta na ni marně čekal. A navíc ztratila mobil a s ním i telefonní číslo. Od té doby se už nikdy neviděli.

„To je jako hloupý vtip“, pomyslel si Filip. „Ti dospělí jsou někdy horší než děti!“

Máma si po čase našla kamaráda a jednoho dne ho představila Filipovi. Jenomže mámin kamarád nepřišel sám. Přivedl i svou dceru Moniku, která od teď bydlí s Filipem v jeho pokoji, ve kterém přibyla i jedna postel navíc.

Monika vypadá takto. Portrét dívky pokládám na flipchart.

Co o ní víme?

Má 13 let, chodí do 7. třídy, má vlasy jako anděl, oči jako nebe, ráda čte, ráda jezdí na kole, stará se o kocoura Eliáše. Informace o Monice píšou barevným fixem na flipchart.

Filip Moniku nemá rád.

Monika nemá ráda Filipa.

Tušíte proč?

diskuze

Monika nemá ráda Filipa, protože si myslí, že jí ukradl tátu. Její táta opustil její mámu a vlastně i ji a všechna její zloba se obrátila proti Filipovi.

A proč Filip nemá rád Moniku?

diskuze

Odsekává na každou jeho otázku, ohrnuje nos nad vším, co Filip udělá, skáče mu do řeči, považuje ho za malého prcka. Filip nechápe, co dělá špatně.

A tak jednoho dne, kdy má v sobě obrovský vztek, ho napadne, že se Monice pomstí. Za všechny úšklebky, za ošklivá slova, za to, že ho přehlíží.

Někdo by s ním měl v tuto chvíli zatrást a říct mu: „Počkej, nedělej to, pomsta je hrozná věc! Pomsta se člověku vymstí.“

Svůj plán musí udělat brzy ráno, dokud všichni ještě spí.

1. písemná otázka - samostatná práce ve skupinách

Co Filip vymyslel?

Sešel do sklepa, kde měla Monika své kolo. Přetrhal lanka brzd.

Dílo je hotovo.

I při té nejhorší představě však Filipa nenapadne, co příšerného se příští den stane!

M e z i t í m

Na druhém konci pokoje usíná Monika.

V její hlavě se taky zrodil nápad. Napíše Filipovi dopis! Na usmířenou. Skutečný, opravdický dopis. A ráno ho hodí do schránky.

Rozumíte tomu? Monika najednou zčista jasna změnila na Filipa názor?

Jestli v tom máte guláš, tak poslouvejte proč se tak stalo.

Monika měla totiž bezvadný den. Do třídy k nim přijel cestovatel. Vypadal zvláště, měl rozčuchané vlasy, roztrhané sandály, ale vyprávěl tak poutavě, že každý poslouchal. Projel celý svět, plavil **se po Amazonce**, stopoval tygry v tajze, bránil se jedovatému **hadovi**.

Procházel třídou a díval se dětem do tváří. Taky povídal, že je potřeba, aby se měli rádi lidé na celém světě a je úplně jedno, jestli jsou bílí, černí, nebo fialoví. A pokud si lidé neporozumí ve vlastních rodinách, nebudou si rozumět vůbec. A tak povídal o lásce a přátelství a jak moc je důležité, aby si člověk zbytečně nevytvářel nepřítele.

Monice se zdálo, že jí cestovatel vidí do duše. Přišel k ní, přimhouřil jedno oko, jakoby říkal. „Já vím, že máš zlost na Filipa, ale on ti přece nic neudělal.“

A Monice se najednou **r o z s v í t i l o**.

Stalo se vám to už někdy? Že se vám rozsvítilo? Že jste úplně změnili názor na člověka, o kterém jste si mysleli něco špatného a pak jste se přesvědčili, že pravda je úplně jiná? diskuze

Jste zvědaví, co v tom dopise bylo?

Dopis, vložený do obálky dětem přečtu.

Ahoj Filipe!

Promiň, že jsem se k tobě nechovala hezky. Už nebudu. Těším se na příští výlet. Máš hodnou mámu. Taky ti chci říct, že je prima, že nebydlíte daleko. Kdybys chtěl, mohl bys přijít k nám. Máme rybičky a taky kocoura Eliáše a ten na akvářko s rybičkami kouká jako na televizi. Mohli bychom Eliáše skamarádit s Fanfárem.

Ahoj. Zdraví tě Monika.

Zachumlala se do peřiny a usnula.

Monika v noci napsala dopis na usmířenou.

Filip též noci vymyslel pomstu.

Je 7 hodin ráno. Monika zaspala.

Je jasné, že to do školy nestihne. Ale počkat. Ve sklepě má přece kolo. To ji zachrání. Když pojedje jako blesk, stihne to! Seběhla dolů po schodech, zarazila se, ...dopis, nechala doma dopis. Vrátila se, hodila ho do schránky, seběhla do sklepa, vytáhla kolo, helmy si vůbec nevšimla a rozjela se.

2. písemná otázka - samostatná práce ve skupinách

Co bylo dál?

Do střetu s nákladákem zbývá pár vteřin. Kolo se rozmáčklo, jakoby bylo z papíru a Monika se jako hadrová panenka vznesla do vzduchu. Velkým obloukem dopadla na silnici a hlava jí bříinkla o zem.

Na křižovatce všechno stojí. Jako by se zastavil čas. Monika leží na silnici s podivně zakloněnou hlavou a zpod dlouhých vlasů jí vytéká krev.

Přilétá helikoptéra, posádka ji nakládá a zamíří k Praze. Lékaři na operačním sále jsou v pohotovosti.

Otázky

Znáte telefonní číslo rychlé záchranné služby?

Jakým způsobem byste mluvili s člověkem na druhém konci telefonu?

diskuze

Filip sedí za domem, je horký jarní den, přesto je mu zima. Nohy má skrčené pod bradou. Má strach. Co strach! Má takový děs a hrůzu, že vůbec neví, co má dělat. Je mu jasné, že za to neštěstí může on. Nejraději by se stal mravencem a schoval se před celým světem. K domu přijíždí policejní vůz.

Policie zjistila, že kolo, na kterém jela Monika, nebylo v pořádku. Teď chtějí mluvit s každým, kdo má přístup do sklepa.

3. písemná otázka - samostatná práce ve skupinách

Jak se zachová Filip? Schová se? Uteče? Přizná?

Hledá se Filip. Hledá ho maminka, policie, známi. Hledají ho za domem, na hřišti, na náměstí, v obchodech, nikdo o něm nic neví. Filip mezitím proklouzl domů, zamířil do svého pokoje rovnou pod postel. Že by se chtěl ze strachu schovat **pod postel**? Kdepak. Ze své skrýše vytáhl pokladničku, vybral úspory a běží na náměstí do malého krámků, ve kterém viděl krásné červené korále.

Pro koho, co myslíte?

Korále koupí Monice a utíká k nemocnici. Ale jak ji najde? V nemocnici plné lidí?

Filip nemá nouzi o nápady a tak v nemocničním parku vyleze na nejvyšší strom, aby zjistil, ve kterém z pokojů má Moniku hledat. Jenomže vůbec neví, že Monika leží v Praze a nikoli u nich doma v malém městečku. A pak už se dějí rychlé věci.

Policie Filipa zahlédne, přivede domů, a ten se ke všemu přizná. Tohle udělat nechtěl. Mrzí ho to. Provedl strašnou věc. Všichni už všechno ví. Vyšetřování bude pokračovat zítra. Maminka uvidí v jeho rukou červené korále, oba na sebe kývnou, sednou do **auta a jedou za Monikou.**

4. písemná otázka - samostatná práce ve skupinách

Jak příběh dopadne?

V nemocnici leží Monika bez hnutí, má otevřené oči, ale nemůže mluvit. Jen kouká. A usmívá se. Před sebou vidí veliké červené

korále. Čí asi jsou? - pomyslí si. Filip s Monikou se **na sebe** koukají a mezi nimi probíhá tento rozhovor.

V tuto chvíli pokládám na flipchart níže uvedené dialogy, barevně odlišené, jeden po druhém, dostatečně velké, aby viděly i děti ze zadních řad. Děti si čtou samy.

Moniko, líbí se ti ty korále?

Už sis přečetl můj dopis?

Ano.

Budeme kamarádi?

Jo. Budeme.

Promineš mi, že jsem na tebe byla hnusná?

Prominu. A ty mi promineš, že jsem ti zničil kolo?

Jasně.

Ty korále jsou tvoje.

Jsou krásný, děkuji.

Monika s Filipem si povídali očima.

V tuto chvíli příběh končí.

Tentokrát vše dobře dopadlo.

Nechávám děti malou chvíli závěr příběhu vstřebat beze slov.

Všchno, co kdy uděláme, nebo řekneme, všechno má své důsledky. A za všechno neseme zodpovědnost. A i když se nám někdo, nebo něco nelíbí, hledejme možnosti, jak situaci vyřešit. Ublížit druhému není řešení.

Otázky k diskuzi:

- Může malé dítě spáchat trestný čin?
- A když je to dítě, můžou ho zavřít do vězení?
- Trestný čin, který provede dítě, zůstane bez potrestání?
- Jak se zabrání tomu, aby se dítě už nikdy takto nezachovalo?
- Co je to tolerance, respekt, úcta?

Závěrečný úkol

Úkolem dětí ve skupině je dát do správného tvaru rozstříhanou větu.

CHOVEJ SE K DRUHÝM TAK JAK CHCEŠ ABY SE ONI CHOVALI K TOBĚ.

Diskuse a konkrétní příklady.

Poděkování za pozornost.

Rozloučení.

Použité zdroje:

□ BRAUNOVÁ, Petra. *Nejhorší den v životě třeláka Filipa L. 1.* vyd. V Praze: Albatros, 2011. 109 s. ISBN 978-80-00-02817-0.

MONIKA

FILIP

Marcin Skrabka

Urob si knihyGO alebo ako gamifikovat knihy na smartfónoch

Marcin Skrabka, goodbooks.pl

Kniha ako kontent

Dnes vo vydavateľskej branži sa o **obsahu (texte) knihy** hovorí ako o „contente“, čiže istej vecnej náplni, ktorá môže byť mnohorako podávaná čitateľovi/používateľovi. Rozvoj nových technológií prináša postulát – **any time, any place, any device** (kedykoľvek, kdekoľvek a prostredníctvom čohokoľvek). V **praxi** to znamená, že dnešný čitateľ chce dostávať obsah (content) vo všetkých možných spôsoboch a technológiách a bude chcieť viesť **interakciu** s takto získaným obsahom.

Z contentu možno urobiť papierovú knihu, ktorej interfejs poznáme už minimálne 500 rokov. Na knižnom podklade sa dá urobiť film alebo divadelnú inscenáciu. Nové technológie priniesli rad ďalších spôsobov odovzdávania obsahov ako sú – **audiobooky** (*.mp3), **e-booky** (*.mobi,*.epub), aplikácie (iOS, Android, atď.). Ďalšou nemenej dôležitou oblasťou sú hry. Na začiatku z kníh alebo na ich základe boli robené menej alebo viac zložité spoločenské hry. Avšak nové technológie a explózia video hier na **konci 70-tych rokov** priniesli revolúciu do oblasti ako obliecť content do šiat hry.

Knižka môže byť hrou

Takmer každá kniha, či už fiction, či non-fiction – je vybudovaná naokolo príbehu vedúceho k poznatkom. Nie je podstatné či popisované udalosti sú fiktívne alebo skutočné. Čitateľa vždy vedú od všeobecného k viac konkrétnemu cez sieť vzájomne poprepletaných chodníkov (trás) a motívov. Chodníky (trasy) sú rovnako charakteristickým rysom každej hry. Spomínaná revolúcia z konca XX. storočia v oblasti video hier spôsobila, že od čítania ku hraníu boli stiahnuté obrovské skupiny čitateľov. Hranie ako proces viac interaktívny podstatne lepšie vyhovoval a stále vyhovuje mladým ľuďom, nezávisle od zemepisnej polohy, kde žijú.

Posledné výskumy urobené v USA ukazujú, že **97 % chlapcov a 94 % dievčat vo veku menej ako 18 rokov pravidelne hrá video hry**. Priemerný americký teenager strávi hraním **10 000** hodín, kým sa dožije 21 rokov. Ten istý teenager strávi **v školskej lavici** spolu približne **10 000 hodín**, kým sa dožije **21 rokov**¹.

Ako tvrdí autorka vyššie uvedených výskumov, Jane McGonigal, samotné hranie môže dať veľa dobrého, lebo umožňuje kreatívne riešenie problémov, ktoré nám prináša scenár hry. Netreba však zabúdať, že všetko má svoju cenu. Hráči najčastejšie pri hre sedia – čo znamená čoraz častejšie sa objavujúci problém s tučnotou detí a mládeže. Navyše hráči najčastejšie hrajú sami, neučia sa spolupracovať pri riešení problémov (s istými výnimkami vyplývajúcimi zo scenára hry) a tak sa dostávajú do izolácie a **do samoty**.

Hry a literatúra

Autori hier v hľadani inšpirácií začali putovať po knižnom svete a využívať najobľúbenejšie fabuly kníh na vytváranie zložitých video hier. Najlepším príkladom je tu fantasy román Zaklínač (Wiedźmin), od Andrzeja Sapkowského.

Séria románových fantasy príbehov o zaklínačovi Geraltovi z Rivie bola po prvý raz publikovaná v **polovici 80-tych rokov** a od toho času získavala v Poľsku veľkú obľúbenosť. Zaklínači sú vytrénovaní lovci, ktorí vďaka schopnosti modifikovať telá rozvíjajú nadprirodzené sily, aby

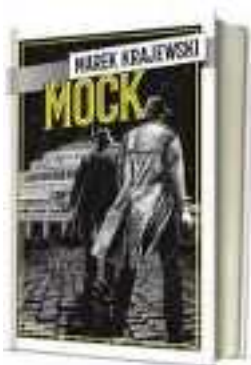
¹ Jane McGonigal, Reality is broken, Penguin Press; 1 edition (January 20, 2011):

mohli bojovať so smrtonosnými stvoreniami. Dobrodružstvá zaklánača boli doteraz sfilmované, vznikol podľa nich televízny seriál, komiks a v súčasnosti prebiehajú práce na muzikáli podľa jeho motívov. Kniha Andrzeja Sapkowského je taktiež známa v niektorých štátoch strednej Európy (o. i. v Česku a na **Slovensku**).

Avšak najväčší úspech priniesla knihe počítačová hra pripravená na jej základe poľským štúdiom CD PROJECT. Od r. 2009 vyšli už jej tri časti – Zaklánač (2009, Zaklánač 2: Vrahovia kráľov (2011) , Zaklánač 3: Divoký hon (2015) a na svete sa predalo viac ako 20 miliónov kópií (údaje z konca r. 2015). Hra získala vyše 800 cien vo svojej branži, je dostupná na vlastne všetkých platformách – **a to tak on-line, ako aj off-line**. Samozrejme, že náklady na jej výrobu a spropagovanie prekročili sumu 20 mil. EUR. V USA, kde kniha Sapkowského bola i **napriek prekladu do angličtiny vlastne úplne neznáma**, vďaka hre získala povest **bestsellera** (NYT). Ukázalo sa, že hráči, ak sa chcú ponoriť do sveta zaklánača a dozvedieť sa niečo viac o jeho histórii, tak začali čítať knihu. A už nie je dôležité či čítajú papierovú alebo elektronickú verziu. Hlavné je, že čítajú.

Čo má knihovník urobiť s týmito všetkými poznatkami? Predsa aby podnikol k čítaniu nezačne robiť video hry. **Knihovník môže gamifikovať knihu**, spojiť ju so smartfónom.

S prihliadnutím na všetko, o čom bola reč v predošlej časti textu, v Good Books sme začali aplikovať možnosti využívania prvkov **hier (gamifikovania)** v záujme propagácie čítania a **zapojenia sa** do čítania kníh, zvlášť v kruhoch generácie Y a Z. Gamifikovanie je mladšia sestra video hier. Spočíva v *uplatnení prvkov a techník z video hier pri riešení sociálnych či tiež podnikateľských problémov*² Momentálne je na svete v pozícii hlavného trendu **vo** svetovom školskom a kultúrnom vzdelávaní. Tým, že kladie dôraz na prácu v skupinách, pomáha bojovať so spoločenským, ale taktiež s technologickým vylúčením. Knižnice potrebujú dnes nové nástroje na budovanie záujmu o čítanie krásnej literatúry a **non-fiction literatúry**, takže gamifikácia vyzerá na dokonalý a lacný prostriedok. Samotné gamifikovanie knižky však nebude atraktívne pre mládež dovtedy, kým sa nám ho nepodariť spojiť **so** smartfónom, ktorý každý teenager má dnes vo vrecku. Mladí čitatelia chcú mať moc viesť **interakciu s obsahom knihy** a využívať ju s použitím vlastného smartfónu nielen v tradičnej, **plnotextovej (e-bookovej) verzii**.

Idea PokemonGO v propagovaní čítania kníh

Takže teda na gamifikovanie treba použiť zvláštne platformy, aby vďaka využitiu mechanizmov z **video hier** bolo možné vyvolať záujem nečítajúcich **napr. o rozohranie mobilnej hry** založenej na lokalizácii hráča (napr. PokemonGO, **geocaching**) na základe motívu z knihy, **aby**

² Prof. K. Werbach, University of Pennsylvania.

neskôr s chuťou pokračoval v jej čítaní v tradičnej verzii (prípady hry Zaklánač). Takúto platformu sme našli vo Fínsku. **ActionTrack (taz.fi)** je fínske riešenie využívané o. i. vo vyučovaní, ktoré slúži na samostatné **gamifikovanie kultúrnych, vzdelávacích a propagačných aktivít** tvorbou tematických hier typu **Pokemon-Go**. Vo Fínsku deti, žiaci a študenti vysokých škôl nielenže hrajú hry, ale počas vyučovania ich sami vyrábajú – čo ďalej zvyšuje ich záujem o učenie sa. Pre knižnice a čitateľov najdôležitejšou informáciou bude určite fakt, že aby vyrobili hru, tak treba prečítať knihu ☺ Gamifikovanie vykonávame s pomocou počítača alebo veľkého tableta s prehliadačom. Nástroj pracuje na báze Google Maps, ale dá sa uplatniť taktiež akákoľvek iná mapa, napr. predvojnových Košíc alebo fiktívnej krajiny – napr. Hogwarth z Harryho Pottera alebo Stredozem z Pána prsteňov.

Takto vzniknuté hry sa hrajú s využitím smartfónov so systémom iOS a Andorid s pomocou špeciálnej bezplatnej aplikácie (**dostupnej v 15 jazykoch**). ActionTrack umožňuje, popri gamifikovaní contentu, taktiež priebežne sledovať na mape postup účastníkov a viesť s nimi interakciu. Hráči – čitatelia dostávajú úlohy rôzneho druhu v podobe testových otázok, otvorených, ale taktiež úlohy v podobe zhotovenia fotografií alebo natočenia filmov, ktoré možno priebežne počas hry uverejňovať na FB, Instagram, Snapchat atď. Navyše ActionTrack umožňuje **zber a analýzu údajov (big data)**, ktoré sa týkajú ich správania sa a záľub hráčov – čitateľov tak, aby v budúcnosti bolo ešte lepšie. Keďže ide nám o to, žeby sme fyzicky rozohýbali čitateľa – hráča, ActionTrack umožňuje viesť hry, ktoré sú založené na pohybe hráča – či už na dvore (lokalizácia GPS), či v budove (lokalizácia **QR alebo beacons**). **Samozrejme**, oba tieto svety možno so sebou spájať do jednej hry.

Vďaka implementácii gamifikovania bibliotéka môže rozšíriť vzdelávaciu ponuku o vyučovacie hodiny s náplňou z gamifikovania kníh, čo určite vyvolá u mladých ľudí veľké pozitívne reakcie.

A ako môžu knihovníci pracovať s nástrojom ActionTrack?

Na začiatku môžu využívať hry dodávané vydavateľmi kníh (hry pripojené s pomocou kódov QR ku knihe).

Zaujímavejšou voľbou je priama činnosť s gamifikovaním, ktorá môže mať i také podoby:

1. knihovník **gamifikuje** – čitatelia sa hrajú
2. mladý čitateľ počas knižničných zamestnaní gamifikuje knihy s pomocou knihovníka, neskôr hrá pod dohľadom rodičov
3. práca viacgeneračná:
 - seniori vytvárajú príbeh a celý obsah – mládež ju nanáša na mapu a spoločne hrajú s použitím smartfónov
 - deti v rámci knižničných zamestnaní tvoria hry, ktoré neskôr hrajú... rodičia

V Poľsku prvé testy ActionTrack a gamifikovania kníh vykonala Wojvodská a mestská verejná knižnica (Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna) v Gdansku.

V máji t. r., pri príležitosti Noci múzeí, zorganizovala hru na základe poviedky Artura Conana Doylea Podpis štyroch, ktorej dej sa odohrával v centre Gdanska. Knižovníci vymysleli príbeh, vytvorili grafiku ku hre. Okrem toho bola hra propagovaná na **Facebooku**,

<https://web.facebook.com/events/1686966334899855/> ,
stránke knižnice
www.wbpg.org.pl/aktualnosc/mobilna-gra-miejska, ako aj
v podobe upútavky **na** portáli **Youtube**
<https://www.youtube.com/watch?v=O6dAyrloRNA>

V priebehu prvých 4 hodín sa zapojilo približne 1000 osôb. Čo je dôležitejšie, hrali celé rodiny, čo vyvolalo medzigeneračnú spoluprácu. Hra je dodnes dostupná a môže si ju zahrať každý, kto navštívi Gdansk. ActionTrack umožňuje súčasne hru skopírovať a **umiestniť** kdekoľvek v Poľsku či na svete.

Všetkých, ktorí majú záujem o gamifikáciu, pozývame spojiť sa s www.goodbooks.pl

Preložil: Jozef Jurčišin

Jarmila Košťálová

Práce s dětmi a mládeží v Knihovně města Ostravy

Knihovna města Ostravy, pobočka Dr. Martíňka, oddělení pro děti; hrabuvka.detske@kmo.cz

Knihovna města Ostravy, jejímž zřizovatelem je statutární město Ostrava poskytuje služby čtenářům všech sociálních a věkových skupin už od roku 1921. Přesto se dá říci, že svou činnost zaměřuje na práci s dětmi a mládeží, seniory a občany handicapované.

Knihovna je tvořena ústřední knihovnou a dvaceti sedmi dalšími pobočkami v přilehlých městských obvodech. Společně tvoříme **jeden** pevný celek, přesto každá pobočka plní svou specifickou **roli podle toho, v** jaké lokalitě se nachází. **Z toho pak plynou** rozdíly v půjčovní době, rozložení knižního fondu či plánování kulturních akcí.

Dá se říci, že jedna z poboček je specifická a to **nejen v rámci Ostravy, ale v rámci celé České republiky**. Je to knihovna ve Vítkovicích. Vítkovice jsou lokalitou, ve které žije velké procento

romských rodin, ale i rodin sociálně znevýhodněných. Právě z tohoto důvodu vznikl v roce 2004 nápad, unikátní projekt Romani Kereka (Romský kruh), jehož cílem bylo vybudovat veřejnou knihovnu se zaměřením na romské obyvatelstvo. Práním bylo vytvořit prostor setkávání, kde by se Romové cítili vítáni, aniž by byli oddělováni od většinové společnosti.

Cílovou skupinu tvoří děti mladšího školního věku, kterým knihovna nabízí atraktivní zázemí a smysluplnou náplň volného času. Projekt byl financován z velké části německou nadací Hermann Niermann Stiftung a také statutárním městem Ostrava a městským Úřadem Ostrava -Vítkovice.

Logo projektu, spojení dvou kruhů symbolizuje propojení minority a majority. Zelená barva je barvou přátelství a dokresluje záměr vytvořit přátelské místo k setkávání všech lidí.

Vítkovice spolupracují s celou řadou občanských sdružení a realizují mnoho projektů na podporu čtenářství. Jeden z projektů vytvořených pro děti nultých a prvních ročníků v **letech 2007 – 2009** *Už vím, už umím* byl zábavně vzdělávacím celoročním pásmem, jehož náplní bylo hravou formou naučit děti poznávat čas, přírodu, roční období, seznámit je s etiketou společenského chování a naučit je, jak se správně chovat u stolu.

V začátcích jsme velmi oceňovali spolupráci s **p. Mgr. Ladou Červeňákovou**, profesorkou romistiky na střední škole profesora Zdeňka Matějčka v Ostravě, která nám poskytovala užitečné **rady, jak se chovat k romským dětem, jak získat jejich pozornost a respekt.**

Velmi dobrá spolupráce je i se střední uměleckou školou v Ostravě, se kterou spoluvytváříme výtvarné workshopy. V **r. 2007 to byl projekt Namaluj si svou židli**. Starým a nepotřebným jsme dávali nové šaty a nezvyklá jména. V konečné fázi se židle vydražily a za peníze jsme dětem nakoupili výtvarný materiál.

Další velmi příjemnou akcí je literárně-výtvarná soutěž Romano Suno (Romský sen), který každoročně vyhlašuje o.p. s. Nová škola z Prahy. Romské děti mohou ztvárnit, ať už slovem či obrazem svět, jak ho vidí ony samy. Nejlepší práce bývají

vybrány, oceňovány a publikovány ve sborníku, který je přeložen do několika jazyků a následně tyto práce míří na putovní v ý s t a v u .

Soutěž se vyhlašuje ve čtyřech věkových kategoriích a je moderováno mladými úspěšnými Romy. A právě i tento prvek může posilovat zdravé sebevědomí dětí a motivovat je k dalšímu vzdělávání.

Projekt je sondou do duše romského dítěte. Děti píší o sobě, o svých snech, obavách, o bídě a penězích, o lásce a velmi často také o smrti. Stává se, že občas otevřou živé a palčivé otázky své identity, společenského postavení a vztahu mezi Romy a lidmi z většinové společnosti.

Jako ukázkou Vám nabízím úryvek příspěvku 12-ti leté dívky z **Prahy**:

„Víte co, někdy si říkám, proč vlastně jsem Cigánka? Proč nejsem normální člověk, jako bílejší? Jenže stejně, co s tím nadělám? Jako já jsem ráda, že jsem Cigánka. Ale kdybych byla bílá, to by nebylo špatný. Některý Češi jsou dobrý. Prostě já mám některý bílý ráda. Ale některý bílý jsou takový protivný. No jak bych to řekla... Štítí se nás. Myslí si, že my Cigáni jsme nejhorší, Já bych chtěla vědět, jak by se oni cejtíli, kdybych já jim řekla: „Fuj! Vy špíny! Prasata! Cikáni hnusný!“ Víte, nám to zůstává tady. Ne v hlavě. Tady!“

Sama jsem delší čas s romskými dětmi pracovala. Ano jsou živí, temperamentní, emotivní, ale mají smysl pro tanec, hudbu, zpěv a pokud jim dáme příležitost se kreativně vyjádřit, vytvoříme **mantinely**, získáme jejich důvěru, pak mohou vznikat krásné věci.

SPOLUPRÁCE SE ŠKOLAMI

Všechny pobočky KMO spolupracují se školami mateřskými, základními i středními. Těmto školám nabízíme dopolední knihovnické lekce a besedy na nejrůznější témata a to přes naše webové stránky, kde se mohou učitelé objednávat v předem vytvořeném kalendáři akcí.

Cílem knihovnických lekcí je hravou a nenásilnou formou naučit děti orientovat se v knihovně, umět pracovat s elektronickým katalogem a knížku si v knihovně najít. Besedy jsou navrhovány především jako podpora a doplnění předmětů českého jazyka, literatury, dějepisu a dalších. Každá knihovna nabízí své služby podle okruhu své působnosti a pokud je to jen trochu možné, snažíme se vyhovět přáním pedagogů.

Řada zaměstnanců dětských oddělení se zúčastňuje odborných vzdělávacích seminářů, které propagují metody RWCT. Je to metoda psaním a čtením ke kritickému myšlení, při které jsou žáci spolutvůrci učebního procesu. Jednotlivými metodami je motivujeme k přemýšlení, pomáháme jim formulovat vlastní otázky, názory a povzbuzujeme k sebevyjádření.

Při vytváření nabídek lekcí a besed pracujeme s terminologií RVP (rámcové vzdělávací programy). Vzhledem k závazným pokynům Ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže pro všechny **typy** škol se jimi nahrazují školní osnovy. Proto i my přistupujeme při zpracování nabídky k této terminologii. RVP si školy zpracovávají do školních vzdělávacích programů (ŠVP), které zdůrazňují klíčové kompetence, dílčí, rámcové cíle.

KMO je zapojena do celé řady projektů na podporu čtenářství, ať už jsou to projekty celorepublikové, celoknihovní kampaně nebo jiné.

CELOREPUBLIKOVÉ PROJEKTY

UŽ JSEM ČTENÁŘ

Za spolupráci s knihovnou (za návštěvu, za účast na besedě) získávají děti knížku pro prvňáčka – původní českou novinku, napsanou a ilustrovanou výhradně pro účastníky projektu. Zajímavostí je, že tato kniha se první tři roky nedostane mezi běžný knihkupecký trh. Letos je to knížka Kláry Smolíkové – Knihožrouti, která je hravým vyprávěním o čtení a tajemství. Autorka je vynikající vypravěčka a ve svých knížkách se snaží podržet a zachovat kulturu českého jazyka. Proto se společně ptáme: opravdu lze knihu zhltnout a nezakuckat se? A neudusí

se ten, kdo čte se zatajeným dechem? A proč knihy netlačí, když v nich ležíme?

Často bývá skutečností, že je to vůbec první návštěva dítěte v knihovně, proto se snažíme ukázat dětem, že knihovna je láskyplným prostředím, prostorem se širokou škálou možností, ve kterém mohou trávit svůj volný čas.

NOC S ANDERSENEM

NSA je v naší knihovně tradicí. Tě letošní se zúčastnilo 240 dětí. Každá pobočka si vytváří svůj vlastní program plný pohádkových postav a zažívají spoustu legrace a dobrodružství. V ústřední knihovně letos děti sehrály několik verzí Romea a Julie, do Výškovice a Hrabůvky připrula malá mořská víla a jinde se to hemžilo bubáky, loupežníky a dalšími pohádkovými postavami.

TÝDEN KNIHOVEN

celostátní akce vyhlášená každoročně SKIP. Cílem je propagace literatury, čtení a knihoven.

3. – 9. října 2016 proběhl 20. ročník, do kterého se KMO opět zapojila. Ostravský Týden knihoven se letos vzhledem k 450. výročí úmrtí W. Shakespeara nesl v duchu tvorby a osobnosti tohoto světoznámého dramatika.

Kromě besed, přednášek, veřejných čtení, soutěží, tvůrčích dílen, výstav, divadelních představení nabízíme čtenářům v tomto týdnu také amnestii – tedy odpuštění sankčních poplatků, samozřejmě po vrácení příslušných knih.

LOVCI PEREL

Do této celostátní soutěže jsme zapojeni třetím rokem. Soutěž vyhlásila knihovna v Hradci Králové a velmi rychle se rozšířila do povědomí ostatních knihoven. Pravidla jsou tato:

Čtenář si vybere knihu, která má na hřbetě samolepku **Toto je perlorodka**. **K** ní dostane hrací list, ve kterém odpovídá na

otázky. Pokud má všechny otázky správně zodpovězeny, získává perlu. Tu navlečeme na paměťový drát a vystavíme ji na viditelné místo.

Současně mohou děti odpovídat i na bonusové otázky, za které získávají body, které pak ve směnárně vyměňují za drobné odměny. Na konci roku jsou nejlepší sběrači oceněni.

CELOKNIHOVNÍ KAMPANĚ

TÝDEN PRVNĚÁČKŮ

to je tradice a radost v jednom, protože jsou děti pasovány na rytíře knih. Celá akce má slavností ráz - naše pozvání přijímají často i starostové městských obvodů nebo jejich zástupci. Děti si odnáší domů své první vypůjčené knížky i drobné odměny v podobě záložek, čtenářských tašek, apod. V tomto týdnu se řada poboček promění v království plné princezen, králů nebo hodných pirátů. V letošním roce bylo pasováno 1 568 žáků.

TADY SE ČTE

Školní třídy, které pravidelně navštěvují knihovnu, účastní se akcí, besed, mohou získat toto ocenění v podobě kulaté nálepky čtenářské kvality. V kampani bylo již knihovnicemi vybráno a oceněno mnoho tříd z ostravských škol a mohou se tak stát vzorem pro další.

DALŠÍ PROJEKTY

Kampaň CELÉ ČESKO ČTE DĚTEM

má krásné poslání a to pravidelné předčítání dětem. Tady se neříká, „Běž a jdi si číst, ale pojď, budu ti číst.“ Propaguje 20 minut společného čtení každý den, kterým upevňujeme pouto mezi rodičem a dítětem. Když společně čteme, máme společný

zážitek. A právě v tom tkví jeho síla. Spolu se smějeme, spolu se bojíme, spolu se těšíme, co bude dál.

Je dokázáno, že předčítání výrazně stimuluje mozek. Když dítěti čteme, rozvíjíme jeho představivost, fantazii a vzniká tak rituál, který dává dítěti důležitý pocit bezpečí.

Vzhledem k tomu, že v dnešní době v dětské zábavě kralují počítačové hry a televize, má tato kampaň, která podporuje psychické a morální zdraví dětí vysokou společenskou důležitost. Ředitelkou a zakladatelkou této kampaně je **Mgr. Eva Katrušáková**.

V této kampani jde nejen o čtení v rodinách, ale čtou i babičky v mateřských školách, dobrovolníci v nemocnicích, ať už studenti, knihovnice, učitelé, maminky na mateřské dovolené a další zájemci, kteří tráví pravidelně několik hodin týdně s malými pacienty a pomáhají jim lépe snášet pobyt v nemocnici.

Kampaň podporují známé osobnosti ze společenského života. Spisovatelé, sportovci, hudebníci.

Pokud se zeptáme sami sebe - proč číst dětem? Můžeme si i sami odpovédět.

Aby měly rády svět. Aby se jim v něm líbilo. Aby věděly, že svět je mnohem větší, než vidí jen očima. Aby mu věřily. A aby věřily i nám.

KNIHOVNÍ AKCE PRO DĚTI

KLUBY pro předškoláky

Některým obvodům knihovny se daří spolupráce s městskými úřady, které každým rokem žádáme o přidělení grantů na podporu čtenářství. V rámci těchto grantů zajišťujeme pro děti nejrůznější akce: výlety (za kulturními památkami), besedy se spisovateli, výtvarníky, soutěže a také nakupujeme odměny za nejlepší práce. Letos jsme navštívili například ZOO, ranč, fáráli jsme do dolu. Tyto akce bývají v době letních prázdnin a oceňují

je především děti ze sociálně slabších rodin, které často tráví prázdniny doma.

V minulém roce jsme získali grant na projekt HRAVĚ V OSTRAVĚ, díky kterému jsme mohli nakoupit výtvarné potřeby, didaktické pomůcky, loutky, maňásky pro všechny kluby pro nejmenší, které o tento projekt měly zájem.

Kluby pro rodiče s dětmi jsou o spolupráci. S dětmi přichází do knihovny nejen maminky a tátové, ale taky babičky a dědečkové. My čteme, hrajeme divadlo, vyrábíme, hýbeme se tak, jak dovoluje prostor a naše fantazie. Za knihovnu, ve které pracuji můžu zmínit klub Martínek, který má i svého maskota – maňáska Martínka. Akce probíhá v sobotu jedenkrát do měsíce a náplní bývá pravidelné scénické čtení, povídání a tvůrčí dílna. Čtenářské kluby jsou na několika pobočkách a mají různá jména. Motýlci, Broučci, Knihovničci, Malí šikulkové, Hladnýsek, Trnkáček.

KLUBY pro teenagery

Samozřejmě přemýšlíme i o tom, čím zaujmout dospívající čtenáře, kterým už nestačí pohádková knížka a sezónní vyrábění. Jak to udělat, aby k nám rádi chodili? Zrekonstruovali jsme interiéry knihoven, dali jim nové barvy, vytvořili boxy, které navozují intimitu a pohodu. Nabídlí možnost poslouchání **hudby**, kterou mají rádi. Oslovili jsme výtvarníky, designéry, grafiky. Loga projektů? Bookovka, Teen klub, K.O. nudě a další. Všem mladým, kteří přijdou, se snažíme nabídnout rady, tipy a triky do života, zkrátka vytvořit prostor pro zábavu v mezích slušnosti, nabídnout stolní i elektronické hry, odpočinek na válečích pytlích. Každý den se kluby otevírají živému mládí.

ZAJÍMAVÉ NABÍDKY ČTENÁŘŮM

TÉMATICKÉ KUFŘÍKY

Několik let nabízíme rodičům menších dětí novou službu – zapůjčení tématických kufříků. Obsahují knihy, hračky, hry a CD k daným tématům. Jsou přizpůsobeny věku a zájmů dětí.

Hodnota každého kufříku je kolem tisíce korun, půjčujeme je na jeden měsíc oproti podpisu. Zde jsou názvy některých z nich: Logopedie, Dinosauři, Angličtina, Pohádkový svět, Čas kolem nás, První čtení a další témata vytváříme.

BUTTON – poznávací znamení!!!

V nabídce pro čtenáře máme k zakoupení také spínací butony, či **magnetky s** originální grafikou, které svým nesmělým humorem řeknou téměř vše. Motivy průběžně doplňujeme. **Cena je** symbolická.

Jako knihovna mluvíme jedním vizuálním jazykem. Oddělení propagace a styků s veřejností (PR) s námi spolupracuje při vytváření matric na letáky, navrhuje a vytváří sjednocující prvky v interiérech jednotlivých poboček, máme k **dispozici** i vlastní omalovánky pro děti.

Na závěr Vám nabízím sérii fotografií z výtvarných dílen, výletů, exkurzí, a rozloučím se s Vámi ukázkou z loňského vánočního **koncertu v** jedné z našich poboček.

Friederike Schmidhuber, Sabine Schumann

Škola a knižnica – iInteraktívna prezentácia

Mníchovská mestská knižnica

Mníchovská mestská knižnica sa skladá z

- centrálnej knižnice Am Gasteig, ku ktorej patrí aj knižnica pre deti a mládež,
- 21 knižníc v mestských častiach,
- piatich knižných autobusov, ktoré navštevujú základné školy,
- siedmich knižníc v nemocniciach,
- Mobilnej mediálnej služby, ktorá zásobuje médiami starých a handicapovaných ľudí doma,
- Právnickej knižnice
- a Monacensie, literárneho archívu mesta Mníchov.

Úlohy pracoviska pre školské knižnice:

- výlučné koordinovanie práce Mníchovskejestskej knižnice s predškólakmi a školákmi;
- úzky kontakt s rozhodujúcimi činiteľmi v **oblasti** vzdelávania v mestskej správe a **s ministerstvom kultu** (školstva);
- úzke kontakty s učiteľmi na mníchovskej univerzite, ktorí sa venujú výchove učiteľov. Študenti sa zoznamujú s Mníchovskou mestskou knižnicou a jej ponukou pre školy a vyučovanie;
- kvôli pravidelnému a cieľavedomému kontaktu s **350** mníchovskými školami pôsobí na každej jedna kontaktná **osoba**;
- pracovisko pre školské knižnice usporiada každý rok kvalifikačné kurzy pre kontaktné osoby.

Ponuky pre učiteľov:

- kolekcie kníh: súbory s 35 rovnakými exemplármi jedného knižného titulu, k **tomu audiokniha, film a učebný materiál** pre pedagógov;
- mediálne balíky: zostavenie rozličných médií, napr. epická literatúra, vecná literatúra, CD, DVD a učebný materiál pre pedagógov. Témy sú napr. doprava, voda, les, výživa;
- tieto súbory si môžu pedagógovia požičať zdarma na tri **mesiace, aby s nimi pracovali** na vyučovaní s deťmi.

Mnichovská mestská knižnica ponúka pedagógom tisíc mediálnych balíkov a triednych súborov.

Koncepty na sprevádzanie tried:

- žiaci navštívia s pedagógmi knižnicu; vypracovali sme rozličné koncepty pre sprevádzanie tried v závislosti od **veku**;

- koncepty na seba nadväzujú, to znamená, pri každej prehliadke sa žiaci naučia čosi nové o knižnici (abecedné zoradenie podľa mien autorov, rešerš v katalógu a **na internete**);

- koncepty sú zamerané na aktivitu – deti si vyskúšajú a vnímajú knižnicu všetkými zmyslami;

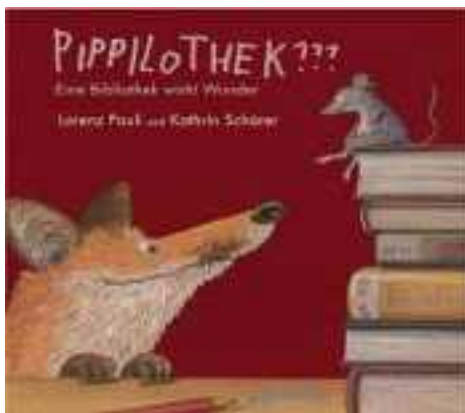
- prehliadka, to sú rely s rozličnými zastávkami, takže sa **deti rozdelia do skupiniek**;

- počas prehliadky sa prezentujú médiá **vo svojej** rozmanitosti, pritom všetky ako rovnocenné. Nie je dôležité, či deti radšej čítajú, počúvajú alebo pozerajú. Cieľom je, aby zažili knižnicu ako miesto, kde možno tráviť voľný čas ako aj učiť sa.

Pipilotéka:

Prvý koncept, ktorý vám **chceme predstaviť**, je „pipilotéka“, prehliadka pre **deti v predškolskom veku**. Takto sa má sprostredkovať prvé spoznávanie knižnice: Čo môžem robiť v knižnici, aké médiá jestvujú?

Deti dostanú dielce puzzlu **s farebnou spodnou stranou** a hľadajú v regáloch ďalšie s **rovnakou** farbou. Mediá, na ktorých

sú nalepené časti puzzlu, deti vyberú. V **skupine sa potom** rozpráva o nájdených mediách: ktoré knihy a CD deti už poznajú, ako funguje vypožičiavanie. Potom sa rozdelia do dvoch skupín, každá zloží polovicu obrazu puzzlu.

Pochopiteľne, nakoniec sa ešte prečíta príbeh.

Levia pošta

Prehliadka pre prvú a druhú triedu, deti majú teda **7-8 rokov**. Týka sa knihy *Príbeh o levovi, ktorý nevedel písať*. Opäť je cieľom zoznamovať sa s mediálnou ponukou, **ale aj s postupom pri vypožičaní a vrátení**. Okrem toho, ako už prezrádza titul, ide

o čítanie a písanie a radosť a potešenie z **nich**.

Vytvorili sme pohľadnice, na ktorých sú ako známka vytlačené obrázky z knihy. Pomocou pohľadníc zas deti hľadajú knihy a iné médiá v knižnici.

Lovíť knihy a chytať príbehy

Táto prehliadka je pre 3. a 4. triedu, deti 8-10 ročné. Cieľom je zoradiť a zostaviť médiá a dozvedieť sa, aké informácie nájdu v knihách literatúry faktu.

Trieda pracuje v malých skupinách, témy si **vypracuje**

prostredníctvom hry.

Deti najprv vytvoria kruh, v jeho strede sa

nachádza modrá šatka, **to je voda. Vo vode**

plávajú ryby, ktoré deti majú postupne loviť. Na opačnej strane obrázkov

rýb sa nachádzajú otázky týkajúce sa

využívania knižnice a možné odpovede.

Aby sme vysvetlili, ako sú zoradené knihy v regáli, potrebujeme tri deti, účastníkov hry. Deti predstavujú knihy: rozprestrú ramená, „**roztvorí**“ sa a dostanú otázku, ktorú knihu predstavujú. Potom sa každému z nich nalepí na chrbát papier

s tromi začiatocnými písmenami príslušného mena **autora**, ostatné deti majú knihy abecedne zoradiť.

Mediálna rely

Prehliadka pre triedy s deťmi od 10-11 rokov

Cieľom je spoznať knižnicu ako zaujímavé miesto. Na to treba vedieť používať katalóg a rešeršovať **e-knihy** v katalógu. Deti sa naučia používať lexikón pri hľadaní informácií. Okrem toho jedna zastávka slúži na prihlásenie a jedna na hľadanie románov pre **deti a** mládež. Nechýbajú ani zastávky, ktoré slúžia na oddych, ako je zastávka komiks a manga. Tu môžu deti vymyslieť vlastný **text k** obrázkom. Spolu je sedem zastávok a desať minút, **na** konci žiaci prezentujú triede výsledky.

Knižný kasting

V 7. až 8. triede sa majú žiaci zoznámiť s rozličnými možnosťami rešerše, výsledky získané z knižničného katalógu, databáň a internetu porovnať a vyhodnotiť. Aj tu sa počíta s **prvkom** hravosti. Začína sa knižným kastingom, pri ktorom žiaci najprv

zvolia knihu, s ktorou chcú pracovať. Podľa obálky, titulu, **obsahu a prvej strany** rozhodnú, ktorej knihe dajú prednosť. **Potom sa triedy** rozdelia do malých skupín, spracujú rozličné letáčky na audiozastávke, online katalógu, na internete **a** zastávke venovanej **action a filmu.**

Rico-rely

Základom tejto prehliadky je kniha. Na prezentácii sme predstavili prehliadku venovanú knihe **Rico, Oskar a hľbkové tiene** od Andreasa Steinhöfela. Ku knihe boli vytvorené rozličné zastávky, ktoré sa takisto môžu absolvovať ako rely. Pritom sa za pomoci plagátu vytvorí dom snov. Okrem toho sa uskutočňujú hry okolo cestoviny, keďže tie hrajú v knihe dôležitú úlohu. Niekoľko zastávok je venovaných slovným hračkám, ktoré takisto

hrajú úlohu. Cieľom, prosto, je obsiahnuť priestor menom knižnica.

Preklad: Ľudovít Petraško

Tibor Hujdič

Kto je to?

Skladačkové učenie – podujatie pre žiakov druhého stupňa.

Ciele:

- Otvoriť v knižnici dvere aj pre učiteľov iných predmetov ako slovenský jazyk.
- Otvoriť dvere do knižnice žiakom druhého stupňa.
- Ponuku knižnice priamo napojiť na vzdelávací proces v škole.

Cieľová skupina: cca 25 - 30 žiakov 5. - 9. ročníka ZŠ

Výber predmetu: Túto aktivitu môžeme zamerať na rôzne školské predmety na druhom stupni. Môže to byť biológia, chémia, dejepis, technika, geografia, fyzika, občianska náuka, anglický jazyk, náboženstvo, matematika, slovenský jazyk a literatúra. Následne hľadáme vhodné témy, ktoré sú realizovateľné formou skladačkového čítania, ktoré privítajú učiteľia daného predmetu, pretože je súčasťou ich učebných

osnov. Najjednoduchšie je vybrať si dôležitú historickú postavu **v danom predmete**. Napr. v predmete Biológia to môže byť: Hippokrates, Leonardo da Vinci, Ján Jesenský – **Jesenius**, **Charles Robert Darwin**, **Louis Pasteur**, **Robert Koch**, **I. P. Pavlov**, **A. Fleming**. V predmete chémia napr.: Melvin Calvin, Maria-Curie Sklodowska, Dmitrij Ivanovič Mendelejev, atď.

Príprava témy: Po tom ako si vyberieme predmet, na ktorý chceme pripraviť podujatie a následne „tému“, pripravíme si text. V našom prípade som si vybral biológa a **chemika Louis Pasteura**. Tému rozdelíme z troch (štyroch) rôznych hľadísk. Ja som zvolil podtémy:

- **Louis Pasteur a jeho práca**
- **Louis Pasteur a besnota**
- **Louis Pasteur a záhada priadky morušovej**
- **Louis Pasteur a pasterizácia**

Následne vypracujeme 4 samostatné texty k jednotlivým podtémam – podľa možnosti by mali byť príťažlivé, objavné na čítanie, prekvapujúce informáciami. Všetky 4 texty spolu majú dávať ucelený obraz o danej téme (v tomto prípade o **diele Louisa Pasteura**).

Príprava úvodnej ankety: tu som zvolil hádanku ako úvodnú aktivitu pri otvorení témy – pripravil som si 6 rôznych portrétov **Louisa Pasteura a nachystal** otázky vo forme PowerPointovej prezentácie. Otázok môže byť aj 20-30. V texte nemusia byť odpovede na všetky, stačia odpovede na 2/3 z nich. :

- **V ktorom roku sa asi narodil?**
- **V ktorom roku zomrel?**
- Akej bol národnosti?
- Bol veriacim či neveriacim človekom?
- Čím sa zaoberal?
- Akú mal povahu?
- **Mal deti?**
- ...

Príprava pomôcok pred podujatím:

- **flipchart s fixkami**
- **papiere A4 a perá, nožnice, farebné papiere, fixky**

Príprava knižnice:

- Pripravíme si v miestnosti kruh zo stoličiek bez bariér (žiadne stoly a **pod.**).
- Nachystáme si do kruhu vedľa svojej stoličky flipchart **s papierom a fixkami.**
- Nachystáme si dataprojektor s **notebookom.** V prípade, že ho nemáme fotografie vytlačíme na papier.

Dĺžka aktivity: 45 až 60 min.

Postup:

Úvod:

1. Privítame žiakov. Ak nás nepoznajú krátko sa osobne predstavíme.
2. Povieme im, že najbližšiu hodinku strávime spolu nad postavou, ktorej meno teraz neprezradíte. Zároveň, že sa pokúsíte využiť najbližšiu hodinku nato, aby sa oni sami o tejto postave dozvedeli oveľa viac akoby čakali ☺.
3. Predtým ako sa pustíme do témy sa rozdelíme do 4 členných skupiniek.
4. „Teraz vám ukážem niekoľko portrétov toho istého človeka. Pozorne si ho pozrite. Nehádajte kto to je – **to** v tejto chvíli nie je cieľom...“
5. **Premietneme postupne fotografie.**
6. „Teraz vám dám niekoľko otázok a vašou úlohou je skúsiť sa čo najviac priblížiť skutočnosti.“ Čo si myslíte: **V ktorom roku sa asi narodil? V ktorom roku zomrel?** Akej bol národnosti? Bol veriacim či neveriacim človekom? Čím sa zaoberal? Akú mal povahu? Mal deti?...
7. „Napíšte si každý sám na svoj papier váš odhad.“
8. „Teraz si pozrite v skupinkách vaše odpovede a **dohodnite** si spoločné odpovede za skupinku.“
9. Na flipchart si nakreslíme „tabuľku“ a do tabuľky **k** jednotlivým otázkam vpišeme odpovede skupín. Napr. **V ktorom roku sa narodil? A. 1886 B. 1875 C.1899 D.1901...**
10. „Teraz prichádza tá pravá chvíľa, kedy sa dozviete, kto je postava na fotografiách... Je to... (následne otočíme list **flipchartu** a objaví sa vopred napísané meno)...Louis Pasteur!!

Práca s textami:

11. „Keďže už vieme meno našej neznámej osoby prišla chvíľa, aby sme sa o nej dozvedeli viac.“
12. Rozdám do skupiniek 4 rôzne texty. Každý v **skupinke** bude mať iný text o Louis Pasteurovi. Jeden bude mať **text Louis Pasteur a jeho práca**. Druhý Louis Pasteur a besnota. Tretí text **Louis Pasteur a** záhada priadky morušovej. Štvrtý člen skupiny text Louis Pasteur a pasterizácia.
13. „Tieto vaše skupinky sa volajú „domovské skupiny“ lebo **ste v nich doma** – sem patríte. Teraz vytvoríme expertné **skupiny a** to budú skupinky ktoré majú o **Louisovi** Pasteurovi rovnaký text. Vaša expertná skupina je odborníkom na daný text – iní sa zo svojich textov **dozvedia o** Pasteurovi niečo iné – to čo vy o ňom viete, oni nevedia. Vašou úlohou bude prečítať si text a vymyslieť v expertnej skupine spôsob ako najlepším spôsobom odovzdať znalosti z vášho textu tak aby ich pochopili a zapamätali si z nich čo najviac.“
14. Následne expertné skupiny plánujú a chystajú najlepšiu možnú stratégiu ako svojim domovským skupinám odovzdať čo najviac z **textu**.
15. „Teraz sa vrátíme do domovských skupín a vašou úlohou je naučiť ostatných členov to čo vy už viete a naučiť sa od ostatných to čo ešte neviete. Cieľom je aby sa každý jeden člen naučil všetko zo všetkých 4 textov. Keď skončíme fázu učenia ukážete nám čo ste sa naučili. Dokázať, že všetko ovládáte musí vedieť ktorýkoľvek člen domovskej skupiny.“
16. Poskytneme žiakom dostatočný čas aby sa vzájomne učili.

Zhrnutie:

17. „Poďme sa pozrieť na to čo ste sa dozvedeli.“ Vrátime sa k tabuľke s otázkami o dovtedy neznámej osobe. „Takže v **ktorom** roku sa Louis Pasteur narodil?“
18. V tejto fáze overovania toho čo sa žiaci naučili ich môžeme napr. „vyvolávať“ postupne z rôznych skupín a vyberať si žiakov zo skupinky náhodne (veď všetci majú vedieť všetko ☺). Za každú správnu odpoveď získava **skupinka bod a** za nesprávnu „minus bod“. Nesúťažná varianta je, že si odpovede pýtame od skupinky a žiaci odpovedajú na základe dobrovoľnosti.

19. Je fajn keď si správnu odpoveď porovnáme s **ich** odhadom na začiatku a odpoveď skupinky ktorá odhadla najbližšie k správnej odpovedi zakrúžkujeme.
20. Keď natrafíme na otázku na ktorú sa žiaci v **texte** nedozvedeli odpoveď máme dve možnosti – ak odpoveď poznáme, môžeme ju povedať, alebo sa žiakov spýtame – odpoveď nepoznáme – ako by sme ju mohli zistiť? Následne diskutujeme ako sa odpoveď dá zistiť najistejšie.
21. Na konci najúspešnejším skupinkám, ktoré najlepšie odhadli, alebo vedeli najviac správnych odpovedí **zatlieskame**.
22. Poďakujeme sa za úžasné stretnutie a zaželáme všetko dobré ☺.

Ľudmila Hrdináková

Z každého rožku trošku: analytický pohľad na modelové podujatia

Úvod

V rámci tohto ročníka medzinárodného seminára *Motivačné aktivity s detským čitateľom* sme mali možnosť vidieť 3 modelové podujatia (vzorové lekcie) s detskými čitateľmi priamo „na pláci“, a že to boli podujatia mimoriadne úspešné, dokladovala vysoká miera zapojenosti, záujmu a čitateľskej chuti.

Na úvod analýzy treba konštatovať, že výber modelových podujatí bol vzorovo reprezentatívny: jednalo sa o odlišné podujatia

- z hľadiska zámeru (hra s príbehom, emocionálny zážitok, hádanka a **poznanie**),
- z hľadiska textov (beletristické i vecné)
- z hľadiska čitateľov (6-roční, 10-roční a **14-roční** čitateľa).

Dalo by sa povedať, že modelové podujatia ponúkli „z každého rožku trošku“.

V analýze podujatí využijeme v prvom rade čitateľsky orientovaný prístup – každá kategória detských čitateľov má svoje osobitosti,

čitateľské chute a nálady a pochopiteľne aj svoje schopnosti a zručnosti, ktorým sa musí podriaďiť koncepcia a **dramaturgia podujatia**.

Teoretické východisko analýzy

K základným teoretickým konceptom, o ktoré sa bude opierať naša analýza, je Zápotočnej koncept 3 úrovni funkčnej čitateľskej gramotnosti (Zápotočná 2004):

1. **Prvou je úroveň adaptácie** a predstavuje pasívne zvládanie techniky čítania a čítania s porozumením, teda základných čitateľských kompetencií s minimálnou škálou schopností získavania informácií. Počiatok nadobudania tejto úrovne *zodpovedá veku 6 rokov* (recipienti, pre ktorých bola pripravená prvá vzorová **lekcia**) a završuje sa zhruba v **10 rokoch**.
2. Druhou úrovňou je úroveň čitateľskej gramotnosti ako **sebarozvojovej aktivity** so schopnosťami samostatného a aktívneho vzdelávania sa na základe čitateľských kompetencií. Danú úroveň *by mali dosiahnuť už desaťroční žiaci* (recipienti, ktorým bola adresovaná druhá vzorová **lekcia**).
3. Kvalitatívne najvyššou úrovňou je *čitateľská gramotnosť ako aktívna tvorba a produkcia textových útvarov*. Funkčná čitateľská gramotnosť teda presahuje pasívnu recepciu umeleckých a náučných textov, vyžaduje aktívnu tvorbu (písanie) nových textov, produkciu a komunikáciu nových informácií. Danú úroveň by mali začať nadobúdať čitatelia **v 14 – 15 rokoch** (v tejto vekovej kategórii sú i **recipienti**, pre ktorých bola pripravená tretia vzorová lekcia).

Uvedený koncept koreluje s cieľovými skupinami vzorových podujatí (lekcií), ktoré boli prezentované.

Modelové podujatie 1

S Calvinom na cestách: príbeh hrou – hra s príbehom

Autorky podujatia a lektorky: Veronika Nouzová, Júlia Štefeková, Malokarpatská knižnica v Pezinku

Prvým podujatím, ktoré sme analyzovali v rámci tohto ročníka *Motivačných aktivít s detským čitateľom*, bola naratívna hra pre prvákov *S Calvinom na cestách* podľa literárneho príbehu **Jennifer Berneovej** *Calvin nevie lietať*.

Charakteristika literárneho príbehu

Príbeh Jennifer Berneovej je príbehom o **znalostiach**, zručnostiach a váhe schopností, ktoré máme, o súdržnosti a **sile jednoty** i o význame knížiek, ktoré sú nielen našim dobrým kamarátom, ale i dobrým radcom. Hlavným hrdinom je Calvin –

Obr. 1 Titulka knihy predlohy

škorec mláďa, ktorý sa so svojimi sestričkami a bračkami narodil pod strechou starej stodoly. Malé škorce začali čoskoro po narodení objavovať **svet** a **Calvin objavil** knihu. A od tej chvíle iba čítal a čítal... a nechodil na hodiny **lietania** a nenaučil sa lietať! Prišiel čas odletu na juh. Keďže Calvin nevedel lietať, bračkovia a sestričky vymysleli spôsob, ako Calvin poletí **s nimi** – **na** povrázkoch. Calvin sa im odvdáčil záchranou celého krdľa pred hurikánom. Odkiaľ vie taký malý škorec o hurikánoch? No predsa z knížiek!

Charakteristika cieľovej skupiny čitateľov

Podujatie bolo pripravené pre žiakov 1. ročníka základnej školy, ktorý je významným medzníkom v živote čitateľa – už ukončil fázu predškolského obdobia a je na začiatku mladšieho školského veku. **Z** čitateľského hľadiska je na začiatku obdobia počiatočného čítateľstva: síce sa už učí čítať, k samostatnému čítaniu s porozumením a ku kompetentnej vizualizácii prečítaného sa však dopracuje o niečo neskôr. Nástupom do školy sa začínajú jeho prvé pokusy byť samostatným čitateľom, ktoré niekedy môžu byť i sklamaním. V tomto období sa výrazne posilňuje rola knihy a písaného textu v jeho živote a knihy sa preňho stávajú nielen prameňom zábavných príbehov, ale postupne i zdrojom užitočných informácií a **vzdelania**. **Preto je priam existenčne nevyhnutné v prváčikoch pestovať lásku k textu, k literatúre, príbehom a knihám**, cibriť ich čitateľský

vkus a psychické predispozície pre čítanie. V tom je výnimočná sila podujatí, akým je práve interaktívna hra o **Calvini**.

Lektor, pedagóg či vychovávateľ, ktorý pracuje s čitateľom v tomto veku, má k dispozícii niektoré pomocné aspekty:

1. Prváci sú na konci **hrového obdobia** a **obdobia bujnej fantázie**, ktorú stále potrebujú nasycovať príbehmi a uspokojovať potreby fantazirovania. **Hra, kresba a rozprávkové príbehy** sú stále veľmi výrazným priestorom pre realizáciu a rozvoj ich psychických procesov a funkcií a priam mentálnou potrebou.
2. Literatúra pre mladší školský vek si stále drží komunikačné špecifikum – musí počítať s **komunikačným medzičlánkom – so sprostredkovateľom** (interpretom, osobou, ktorá predčíta). Vhodný text a vhodný starší kamarát pre dobrodružnú literárnu cestu je skvelou stratégiou motivácie čítania – vytvára **čitateľský vzor**.
3. Detský receptívny a **čitateľský synkretizmus**, z ktorých sa napája detská čitateľská motivácia, si nárokuje na to, aby detský čitateľ príbeh (rozprávku) nielen počul alebo čítal, **potrebuje ho i** kresliť, tancovať, hrať, žiť.

Pri riešení problematiky čitateľských podujatí a recepcie literatúry detským čitateľom v mladšom školskom veku treba však brať do úvahy schopnosti recipienta a jeho celkovú spôsobilosť, danú určitým stupňom rozvoja psychiky, životných skúseností a socializácie. To znamená, že úroveň recipientov cieľovej skupiny býva rôznorodá. **Hra a** interaktívne rozprávanie však recepciu literárneho textu výrazne zjednoduší.

Analýza modelového podujatia (vzorovej lekcie)

Lektorky si pre svoje podujatie vybrali pútavý literárny príbeh škorca Calvina, ktorý nevie lietať – príbeh plný udalostí a **akcie**. Literárny príbeh Calvina pretransformovali do naratívnej hry s prvkami tvorivej dramatiky a pantomímy. Deti tak mali možnosť recipovať príbeh inak – nielen počuť ho ako poslucháči, **ale i** prežívať a zahrať sa ho.

Lektorky prevzali úlohu nielen rozprávačov, ale i úlohu navigátorov a pomocníkov pri hľadaní riešení v problémových situáciách a na kľukatých cestách Calvina. Pre tieto funkcie

prevzali zástupné roly (a mená): Knižka a Záložka, ktoré zapadali do koncepcie naratívnej hry i zámeru podporovať čítanie a **knihu**. Pre zatraktívnenie a „oživenie“ rozprávania využili lektorky bábkou (vytvorenú z kĺbka), ktorá zastupovala hlavného hrdinu Calvina a ktorú deti sprevádzali na jej dobrodružných cestách.

Animácia („oživovanie“) príbehu bábkou, hračkou (alebo iným zástupným predmetom) má v čitateľských aktivitách a podujatiach pre prváčikov svoje miesto. Napriek tomu, že prváci nie sú už v predškolskom období, ale patria do kategórie mladších školákov, hra má v ich živote stále významné miesto – precvičujú si ňou psychické procesy.

Z hľadiska dramaturgie stačí príbeh alebo rozprávanie animovať (oživovať) len čiastočne, napríklad len niektoré pasáže alebo len hlavnú postavu, ako tomu bolo v **analyzovanej lekcii (podujati)**. Animovanie (oživovanie) príbehu má obrovský význam: môže sa zvýrazniť to, čo je významné, môže sa posilniť puto k **postave**, môže sa vytvoriť úžasná atmosféra. Detskí recipienti si často práve animované pasáže prenášajú do svojich hier, a pri tom si v mysli rekonštruujú a rekapitulujú daný príbeh alebo jeho časti. To, že si lektorky vybrali pre prezentáciu literárneho príbehu hru, môže byť veľmi pozitívne hlavne z hľadiska *haptických (kinestetických) recipientov*, ktorí potrebujú pri prijímaní a spracovaní informácií vykonávať nejakú pohybovú **aktivitu**. Forma hry sa javí príťažlivo a funkčne i z hľadiska extravertných používateľov, ktorí potrebujú príbeh aktívne komunikovať a žiť. Pre obe uvedené skupiny recipientov je počúvanie ako spôsob príjmu a prvotného spracovania príbehu bez ďalšej opory (**pohyb**, komunikácia, vizualizácia) náročnejšou činnosťou. Interaktivitou, ku ktorej lektorky priebežne recipientov nabádali, boli recipienti zapájaní do riešenia zložitých okolností a situácií, do ktorých sa Calvin dostal. Deti tak dostali príležitosť riešiť zložitejšie úlohy, byť v **pohybe** a zároveň „**byť v príbehu**“. Pohyb, pantomíma, **interaktivita** a metóda otázok a odpovedí adekvátne spolupracovali na navigácii a upútavaní pozornosti malých recipientov, ktorých pamäť a pozornosť môžu mať stále črty neúmyselnosti.

Podujatie ako celok naplnilo požiadavku detského receptívneho čitateľského synkretizmu s nárokom na prežívanie a intenzívnu komunikáciu príbehu. Literárny príbeh sa stal malým

dobrodružstvom a prežitkom recipientov: deti sa snažili s Calvinom poznávať svet, chytať červíky, pomáhali mu lietat či hľadať úkryt pred búrkou a veternou smršťou. V **prvom rade** však podujatie podporilo aktívne počúvanie, ktoré je základom **receptívnych schopností** malých čitateľov (pozri Palenčárová 2003).

Hra ako celok pôsobil atraktívne a konzistentne a v závere priniesla prosociálny prvok, ktorého hlavným nositeľom bol práve hlavný hrdina Calvin. Jeho premena na kľbko, z ktorého deti plietli sieť poďakovaní, im dala príležitosť poďakovať vybranému kamarátovi za niečo, čo má pre nich význam: za kamarátstvo, za súdržnosť, za priateľstvo, za pomoc pri učení, za pekné hry a **pod**.

Na pamiatku a za odmenu dostali malí účastníci záložku – papierového škorca. Upomienkové predmety majú pre deti v mladšom školskom veku veľký význam. Okrem toho, že to zodpovedá charakteristikám daného vývinového obdobia – **deti** v tomto veku sú zberatelia (často zberatelia všeličoho), záložka im bude pripomínať dané podujatie a poskytovať im príležitosti nielen na spomínanie príjemného zážitku v knižnici, **ale i na** rekonštrukciu a rekapituláciu príbehu, prerozprávanie príbehu **niekomu, kto sa bude o** záložku zaujímať.

Záložku určite účastníci podujatia ocenia a my oceňujeme výbornú hru s príbehom pre hravé publikum :o)

Modelové podujatie 2

Jak ti je, Filipe?

Poznajme Filipovo trápenie

Autorka podujatia a lektorka: *Jarmila Košťálová, Knihovna města Ostravy, pobočka Dr. Martínka, oddělení pro děti; hrabuvka.detske@kmo.cz*

Ďalšou analyzovaným modelovým podujatím (lekciou) bola interaktívna diskusia (beseda) s názvom **Co ti je, Filipe?**, ktorá bola orientovaná na desaťročné publikum. Beseda si vybrala náročnú tému svedomia a výčitiek z nesprávneho skutku, ktorú čerpala z knihy **Petry Braunovej** *Nejhorší den v životě třetíáka Filipa L.* Jej základom a zároveň emocionálne nabitým doplnkom bolo predčítanie z **uvedenej knihy**.

Obr. 2 Titulka knihy predlohy

Charakteristika literárneho diela

Kniha *Nejhorší den v životě třetáka Filipa L.*, ktorej charakteristika býva často sumarizovaná vo formulácii: napinavé čítanie pre chlapcov, rozhodne nie je čítaním iba **pre** chlapcov. Tretiak Filip, ktorý je hlavnou postavou príbehu, má strach, lebo si práve uvedomil, že je zrejme zločincom. Filip je inak správny **a** dobrý, i keď trochu divoký chalan a ani on sám neverí tomu, čo sa stalo. Nedefinovateľný hnev na nevlastnú sestru, nešťastný nápad ako jej „okoreniť“ život (poškodiť brzdy jej **bicykla**) **a** autonehoda. To všetko dohromady zamiešalo karty osudu **a** Filipov problém bol na svete.

Autorka Petra Braunová, nenásilne zakomponovala do príbehu o tretiakovi Filipovi otázky a odpovede života, vzťahy medzi deťmi i dospelými, zodpovednosť a ľahkovážnosť, diskutabilné **a** dráždivé pocity, a hlavne otázky: Kto som? Čo som to urobil? Čo so mnou bude? Ako som to mohol... **a pod.**

Charakteristika cieľovej skupiny čitateľov

Desaťroční recipienti by mali mať kompetencie rozlišovať fiktívny príbeh od skutočného **a** nadobúdať poznatky, ktoré pozitívne ovplyvňujú ich postoje, životnú hodnotovú orientáciu, empatiu, prosociálne správanie **a** obohacujú ich duchovne (Crkoňová 2008). To rozhodne nahráva takému typu podujatí, ako je analyzované.

Z hľadiska kognitívnych schopností vzrastá u desaťročných rozsah pamäti, prevažuje už logická pamäť, rozširuje sa slovná zásoba, zlepšuje sa pozornosť. Dieťa je schopné logických operácií, ktoré sa však stále týkajú konkrétnych vecí. Dané obdobie je aj obdobím, keď dieťa sa učí, ako sa má učiť. Začína chápať príčinné vzťahy **a** je schopné dávať veci do vzťahov **a postupne sa u** neho objavujú pokusy vydedukovať si niečo z niečoho. Je preto nadmieru aktuálne, keď prichádza do styku **s textami a** príbehmi, ktoré mu dávajú príležitosť usudzovať, rozvíjať myšlienky **a** úvahy, kriticky ichprehodnocovať **a pod.**

Zvýznamňuje a zvýrazňuje sa i cit pre spravodlivosť, odmeny a tresty. Desafročný detský čitateľ modeluje svoje správanie ešte stále podľa rodičov, ale už i podľa učiteľov a spolužiakov. Odmietanie zo strany rovesníkov im nadmieru ubližuje. Aj preto sú texty s veľmi kontrastnými polohami vhodné pre recepciu a kognitivizáciu vlastných i cudzích krívd, ale i vlastných a cudzích chýb.

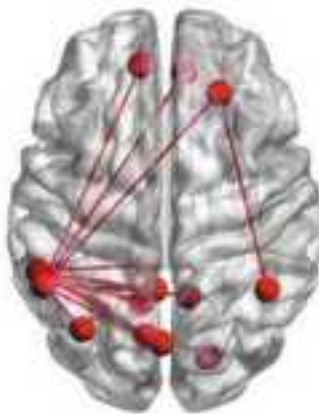
Literatúra sa stáva priestorom pre hľadanie odpovedí na otázky a problémy každodenného života a potvrdzovanie predstáv o skutočnosti.

Analýza modelového podujatia (vzorovej lekcie)

Príbeh, ktorý si vybrala lektorka na prezentáciu, je napínavým a silným príbehom, ktorý spĺňa zámery a požiadavky bibliopedagogiky, ktorá je nasmerovaná na formovanie čitateľov literatúrou. Čítanie príbehov je rovnako základnou stratégiou etickej výchovy podľa **Roberta Roche-Olivara**, v rámci ktorej patrí medzi základné metódy emocionalizácie a kognitivizácie etického či morálneho problému. Literárny príbeh totiž umožňuje prežiť, precítiť a poznávať morálne dilemy. Nielen to, literárna forma dáva príbehu ideálnu formu, ktorá svojím spôsobom precízne popisuje, vysvetľuje, **argumentuje** a poväčšine **i** nachádza riešenia. Predstavuje poznávanie a sociálne učenie prostredníctvom emócií a prežitku, dáva priestor pre uvažovanie a **hodnotenie svojich i** cudzích skutkov.

Čítanie beletrie odporúča **i** neuropsychológia. Opakovaným čítaním dochádza k posilňovaniu (na obrázku vyznačených) synaptických spojení v **oboch** častiach hemisfér

a k zhustovaniu šedej hmoty v aktivizovaných hemisferických oblastiach, ktoré sú zodpovedné za lingvistické, analytické, emocionálne a **hodnotiace procesy**, ktoré človek vykonáva (Berns

Obr. 3 Aktivácia synaptických spojení v mozgu počas čítania beletrie (Berns et al. 2013)

et all. 2013). Tým sa rozhodne posilňujú uvedené schopnosti a zdokonaľujú realizované procesy.

Z hľadiska analýzy podujatia je významné, že medzi metódami, ktoré prevládali v rámci danej vzorovej lekcie (podujatia), boli **interaktívna beseda s predčítaním, otázky a odpovede, čítanie s predvídaním, diskusia v skupinách a písomná komunikácia**. Metódou otázok a odpovedí dávala lektorka priestor na **kooperatívnu komunikáciu**. Rovnakou metódou dosiahla podporu čitateľskej zvedavosti a očakávania, keď stimulovala **odhadovanie a predvídanie** čitateľov. Kládla otázky, ktoré išli **za text a podnecovali k** úvahám typu: Čo Filip vymyslel? Čo sa asi stalo?

Opakovane dávala príležitosť i na rekapitulácie a zložitejšie implikácie na základe určitých indícií: Čo vieme o **nevlastnej** sestre Monike? Prečo ju Filip nemá rád? Čo vieme o **Filipovi**? Prečo on nemá rád Moniku?

Osobitú váhu však kládla na **usudzovanie** – pýtala sa na okolnosti, ktoré môžu trápiť každého chlapca alebo dievča: Je ten druhý súrodenec dôležitejší? Prečo ma ten alebo ten nemá rád? Čo som to vykonal... môžem za to skutočne JA?

Formou otázok a odpovedí otvárala lektorka pred malými čitateľmi také závažné otázky, ako: Čo je to svedomie? Má svedomie každý? Čo je to čierne svedomie? Ako **sa to prejavuje**, keď niekoho trápi svedomie?

Lektorka sa v diskusiách nevyhýbala ani hodnotiacim a sebareflexívnym situáciám. Efektívne striedala živú hovorenú **diskusiu s** písomnou komunikáciou. Z hľadiska čitateľských kompetencií je to veľmi užitočné a **prínosné**, hoci sa to na prvý pohľad nezdá. V súčasnej dobe technologických vymožeností totiž mnohé deti odmietajú písať. Mentálna pasivita, ktorá je dôsledkom technologických vymožeností a moderných médií, je spojená s nevoľou a nechutou nielen čítať, ale i písať a realizovať akékoľvek mentálne aktivity. Písomné aktivity v čitateľských podujatiach poskytujú účastníkom príležitosti precízne a dôkladne uvažovať, formulovať premyslenejšie a „sýtejšie“ výpovede.

Zreteľným pragmatickým aspektom podujatia bola sprievodná čiastková aktivita, ktorá prezentovala modelovú situáciu: **na zemi je zranený človek, treba zavolať záchranku**. Malí účastníci mali možnosť vyskúšať si v **simulovanom telefonickom rozhovore** formuláciu oznamu, ktorý je adresovaný záchrannej službe.

Diskusia pred záverom premostila príbeh a reálny život tým, že narážala na zásadné otázky, či môže byť dieťa zločincem a **ako sa** rieši jeho závažný priestupok.

Záverečná hrová úloha bola nielen príjemným spestrením, ale i malou kognitívnou hádankou s **tematickým** prepojením na príbeh, ktorý obsahoval závažné myšlienky a dôležité témy.

V rámci celého podujatia i samotného čítania lektorka adekvátne **pracovala s pauzou a tichom**, ktorými zvýrazňovala dramatické napätie a umocňovala očakávanie.

Podujatie, ktoré **priniesla lektorka Jarmila Košťálová**, má výrazné plusy. Okrem vynikajúceho výberu veku primeraného textu, ktorý má veľkú šancu zaujať aj chlapcov, sľubuje vtiahnutie do príbehu, silnú emocionalizáciu závažných tém a morálnych dilem a poznávanie seba, života a rozumové uchopenie životných právd :o)

Modelové podujatie 3

Kto to je? Za tajomstvami Louisa Pasteura

Autor podujatia, pracovných textov a lektor: Tibor Hujdič, propagátor čítania detí a deťom

Posledná analyzovaná modelová lekcia (podujatie) priniesla participatívnu a kooperatívnu úlohu riešenia niekoľkých zásadných otázok, ktoré vedú k vyriešeniu hádanky **Kto to je?**

Charakteristika cieľovej skupiny recipientov

Z hľadiska psychických a kognitívnych (resp. rozumových) charakteristík, ktoré majú vplyv **na** procesy čítania, je významné, že vnímanie štrnásťročných sa mení na analytické, presnejšie, cieľavedomé, štrnásťročný jedinec rozlišuje detaily. Jeho pamäť sa kvalitatívne mení, prevláda logické zapamätanie, vzrastá slovná pamäť a reč sa výrazne obohacuje. Starší žiak je schopný učiť sa už na základe logického myslenia, dokáže myslieť symbolicky. Myslenie je tiež veľmi kritické – štrnásťročný je kritický hlavne k dospelým, je dosť nespokojný a robí unáhlené

závery. Z čitateľského hľadiska je významný fakt, že jeho fantázia je živá a bohatá, u mnohých čitateľov (či jedincov) možno v tomto veku veľmi často hovoriť o rojčení, a práve rojkovia inklinujú k čítaniu.

Z hľadiska citového vývinu možno badať uvoľňovanie od rodiny a potrebu zaradiť sa k rovesníkom. Pubescent niekedy až nekriticky preberá vzory, je náladový a emocionálne nestabilný a nepokojný, prenasledovaný strachom z neúspechu. Medzi základné potreby sa radí potreba byť uznávaný, akceptovaný, ale i potreba byť konformný. Z hľadiska vôle dokáže prekonávať prekážky, plniť povinnosti, ale musí byť motivovaný a musí chcieť. Tieto špecifiká vývinového obdobia výrazne ovplyvňujú chuť a vôľu čítať.

V puberte sa rodí schopnosť hľadať varianty riešenia. Zvýrazňujú sa rozdiely v rozumových schopnostiach. Čitateľské záujmy pubescentov sú vyhranenejšie a stále viac sa v nich môže uplatňovať neintencionálna literatúra. Treba myslieť na to, že efektívne pôsobenie na čitateľov v tomto veku je vzhľadom na kategorické odmietanie akejkoľvek autority pomerne **komplikované**. Jediný možný prístup je snažiť sa im na základe ich individuálnych čitateľských potrieb odporučiť tituly, ktoré ich zaručene zaujmú.

Výber témy

Výberom vecne a informačne orientovanej témy môže lektor podujatia predísť nechote a nevôli zo strany účastníkov, ktorí nie sú čitateľmi beletrie a nemajú dostatočne vyvinutý zmysel pre recepciu emocionálne naladenej beletristickej literatúry a absentujú u nich schopnosti literárneho prežívania. Kríza čítania sa týka práve beletrie, kritickou je podľa výsledkov štúdií **PISA**³ práve analyzovaná kategória čitateľov a dôsledky nečítania (minimálneho čítania) sa odrážajú práve v nedostatočnosti či absencii spomínaných schopností. Škola a **kontakt s učivom** však zabezpečuje aspoň minimálnu mieru kontaktu s vecným **textom** a pravidelné precvičovanie určitej oblasti čitateľských

³ PISA – čitateľská, matematická a prírodovedná gramotnosť 15-ročných žiakov ZŠ a SŠ

schopností, t. j. štrnásťroční sú zvyknutí (alebo aspoň čiastočne zvyknutí) pracovať s vecným a náučným textom.

Analýza modelového podujatia (vzorovej lekcie)

Podujatie bolo špecifické v **niekoľkých** aspektoch: primárne sa zameriavalo na získanie vecných informácií, jeho zámerom bolo poznávanie a prioritne využívalo jednu hlavnú metódu. Ak máme analyzovať danú lekciiu (podujatie), musíme sa zamerať na uvedené špecifiká.

Spomedzi metód práce s čitateľom si lektor vhodne vybral metódu **skladačkového učenia**, ktorá sa ukazuje ako veľmi užitočná a efektívna v prostredí knižnice. Výber metódy vnímame ako mimoriadne pozitívny hlavne preto, lebo medzi hlavné pozitíva metódy patria **aktivita, interaktivita, kooperácia a kolaborácia** účastníkov podujatia (žiacov). Aktivita a interaktivita je zabezpečená tým, že účastníci podujatia musia prísť na niečo sami – musia vyriešiť úlohu, problém či zodpovedať otázku, získať informácie a pod. Vo veľkej miere sa týmto predchádza nuda – účastníci musia byť v **akcii**. V rámci prezentovaného a analyzovaného podujatia mali prísť na to, **KTO TO JE** – teda identifikovať neznámeho a zistiť informácie o ňom. Takáto úloha hádankového typu dokáže podporiť zvedavosť, záujem o riešenie a snahu participovať (prípadne i snahu zaradiť sa, ukázať sa a **pod.**).

Základom analýzy podujatia, ktoré pracuje so skladačkovým učením, je načrtnúť jej rámcový postup, ktorý má nasledujúce **etapy**:

1. rozdelenie účastníkov do štvorčlenných „domovských“, **kooperatívnych skupín**,
2. určenie čísel (1-4) pre každého z **domovskej skupiny**,
3. zoskupovanie účastníkov na základe čísel do „expertných skupín“,
4. spracovanie problému (témy, otázky) expertnou skupinou – každá expertná skupina rieši pridelený problém (tému, otázku); jej úlohou je dôsledne naštudovať a spracovať materiál (text) a vypracovať stratégiu, ako čo najlepšie naučí získané poznatky ostatných svojich kolegov v **domovskej skupine**,
5. prezentácie expertov v domovskej skupine – experti učia domovskú skupinu.

Lektor vhodne podporil zvedavosť, chuť a vôľu účastníkov podujatia obrázkami tajomného neznámeho a čiastkovými otázkami o **jeho osobe**.

Vhodnosť výberu metódy podporujú jej zreteľné pozitíva, z ktorých najvýraznejšie sú: skladačkové učenie pomáha **a**) hľadať v texte podstatné informácie, vyhodnocovať ich a oddeliť ich od vedľajších, b) prebrať rôzne role v skupine (učiteľ/šľudent, žiak); c) prepájať informácie, tvoriť odpovede na otázky **a** formulovať riešenia, prezentovať výsledok; d) prijímať zodpovednosť za učenie druhých a za spoločný výsledok (Rutová 2010-2013).

Okrem toho metóda výrazne **podporuje u** účastníkov podujatia: schopnosť kolaborácie a spolupráce v expertných (učiacich sa) skupinách, schopnosť tvorby vlastných učiacich postupov **a** stratégií, schopnosť učiť niekoho iného, a tak lepšie chápať **podstatu a** význam učenia sa. Popri tom podporuje formovanie vedomia zodpovednosti každého za kvalitu spoločného výsledku, ako aj schopnosť prehodnocovania vlastného postupu – metakognície (Steele 2007). Význam metakognitívnych schopností z hľadiska čitateľskej gramotnosti sa v **poslednom** období veľmi akcentuje: metakognitívne schopnosti – **teda** schopnosti reflektovať svoje poznávanie, porozumenie textu **a** **postupy** – je základom čítania s porozumením a efektívneho nadobúdania informácií.

Prezentované a analyzované podujatie sa javí z hľadiska práce lektora menej náročné, nakoľko informácie si hľadajú **i** sprostredkujú účastníci podujatia sami, opak je však pravdou. Lektor musí byť neustále nablízku a sledovať vývoj skupinovej **práce**, aby včas postrehol, ak by došlo k nejakému zásadnému skresleniu pri prenose informácií, alebo ak by interpretácia textu nedávala záruku, že text bude dobre osvojený. Poskytujeme teda v knižniciach veľa príležitostí na aktivitu a **interaktivita :o)**

Porovnanie *modelových podujatí (lekcií)*

Tohtoročné medzinárodné podujatie prinieslo skutočne reprezentatívny výber podujatí – modelových lekcií, nakoľko tieto zastupujú rozličné zámery, rozličné metódy a orientujú sa na výrazne odlišné cieľové skupiny z hľadiska **veku i** z hľadiska vývinovej úrovne čítania a čitateľstva. Ich základnú konfrontáciu

ponúka tabuľka, v ktorej zvyrazňujeme aspekty čitateľov, zámerov podujatia, špecifik textu i **funkcie a** participácie lektora.

Tabuľka 1 Porovnanie základných aspektov modelových podujatí

Aspekt	MP-1: Calvin	MP-2: Filip N.	MP-3: Louis Pasteur
Čitateľa /vých. úroveň čitateľstva	6 rokov Počiatkové čítanie	10 rokov Samostatné čítanie	14 rokov Sebarozvojové, kreatívne čítanie a písanie
Zámer podujatia	Hra Zážitok Zábava Učiť vnímať	Cit Prežitok Kognitivizácia emócií Prosociálne formovanie Učiť cítiť	Práca Poznávanie a učenie sa Učenie sa navzájom Zodpovednosť Učiť poznávať
Metódy	Interaktívna hra Tvorivá dramatika Prerozprávanie príbehu Otázky a odpovede Predvídanie Zdieľanie	Diskusia Debata Počúvanie s porozumením Otázky a odpovede Predčítanie s predvídaním Zdieľanie	Skladačkové učenie Kooperatívne metódy: diskusia, debata Čítanie s porozumením, Hľadanie, hodnotenie, selekcia infor. Prezentácia informácií , zdieľanie Metakognitívne hodnotenie
Prezentuje	Model hry s príbehom Hravá beletria, radosť z príbehu	Model riešenia problémov Dráma života	Model poznávania Vecné poznávanie
Koncept	Poznávanie	Poznávanie	Poznávanie

	priestoru	života a seba	samo o sebe a poznávanie poznávania
Text	Naratívny hravý a nabitý udalosťami	Naratívny nabitý emóciami	Vecný a naratívny
Práca s textom	Skrytá, neuvedomelá, sprostredkovaná	Explicitná i neuvedomelá, zväčša sprostredkovaná	Zámerná, vedomá, samostatná
Lektor	Partner v hre	Navigátor citov	Navigátor poznávania
Úlohy lektora	Naviguje hru	Naviguje city, organizuje priebeh	Naviguje s kontroluje poznávanie, stráži čas

Uvedená komparácia naznačuje, že v rámci podpory čítania možno realizovať rozličné ciele, voliť a striedať rozličné metódy: **podujatie** v knižnici nemusí byť vždy prezentáciou niekoho významného a nemusí vždy prezentovať samotné čítanie, môže byť prezentovať hru, zábavu, odhaľovanie tajomstiev.

Komparácia ďalej odhaľuje, že podujatie môže byť také, pri ktorom môže byť práca s textom explicitná a výrazná, ale i také, ktoré zreteľne ukazuje iný zámer a iba implicitne „využíva text v pozadí“ (predčítanie na dotvorenie atmosféry, príkladovanie problému a pod.), čo však nezmenšuje význam daného **typu** čítania z hľadiska podpory čitateľstva.

Porovnanie demonštruje i výrazne rozmanité a netradičné funkcie lektora (knižovníka), ktoré môže mať. Od organizátora besedy, exkurzie či prednášky sa jeho pozícia presúva do pozície navigátora, partnera, predčítača a **herca** – jednoducho kamaráta.

Záver

Názory odborníkov smerujú k tomu, že ku kvalitnej a funkčnej čitateľskej gramotnosti –**k** plnohodnotnej schopnosti čítať – dospeje človek len postupným a dlhodobým nadobúdaním čitateľských skúseností (t.j. dlhodobým opakovaným čítaním) už od predčitateľského veku. Tým sa postupne zdokonaľuje a priberá cibri jednotlivé schopnosti a zručnosti. Zabezpečiť permanentné čítanie detí v tejto mediálne konkurenčnej dobe je

však pomerne komplikované a náročné. Aktívne **formovanie** čitateľskej gramotnosti, usmerňovanie a podpora čítania si vyžadujú intervenciu a podporu mnohých článkov: školy, rodiny i širšieho kultúrneho prostredia. Nezastupiteľnú úlohu v **tomto** úsilí hrajú *knižnice, kde sa dá čítať príjemne, hravo, zaujímavo a s veľkou chuťou*. Modelové lekcie, prednášky a **workshopy** knihovnickeho seminára *Motivačné aktivity s detským čitateľom* sú toho skvelým príkladom. Prajeme teda čítaniu v knižniciach: **Dobrá čitateľskú chuť!**

Literatúra:

- BERNS, G. S.A et al., 2013. Short- and Long-Term Effects of a Novel on Connectivity in the Brain. In: Brain Connectivity [online]. 3 (6), (2013), s. 590–600 [cit 2016-10-23]. Dostupné na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3868356/>.
- CRKOŇOVÁ, Henrieta, 2008. Rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov v školách s vyučovacím jazykom maďarským [online]. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum [cit. 2016-11-30]. Dostupné na: http://www.mpc-educ.sk/library/files/roz_citatel_gram_vmj..pdf.
- PALENČÁROVÁ, Jana, 2003. Aktívne počúvanie – podpora komunikácie. Časť 1. In: Kritické listy [online]. Vol. 7, zima 2003 [cit. 2016-11-30]. Dostupné na: <http://www.kritickemysleni.cz/klisty.php?co=6>.
- RUTOVÁ, Nina, 2010-2013. Skládankové učení. In: Respekt neboli [online]. Duben 2010 - březen 2013 [cit. 2016-12-10]. Dostupné na: <http://www.respektneboli.eu/pedagogove/archiv-metod/skladankove-uceni>.
- STEELE, Jeannie L. Čtením a psaním ke kritickému myšlení. Příručka V. Praha: Kritické myšlení, 2007.
- VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří. Praha: Portál. 522 s.
- ZÁPOTOČNÁ, O. 2004. Kultúrna gramotnosť v sociálnopsychologických súvislostiach. Bratislava : ALBUM, 2004. 122 s. ISBN 80-968667-3-7.

Obálky z kníh:

- **BERNE, Jennifer.** *Calvin nevie lietať.* Bratislava: Albatros, 2011. ISBN: 9788000028538.
- **BRAUNOVÁ, Petra.** *Nejhorší den v životě třetáka Filipa L.* Praha: Albatros, 2011. ISBN: 978-80-00-02817-0.

Prednášajúci

Ludmila Hrdináková

Pracuje ako vedecký pracovník na Katedre knižničnej a informačnej vedy FF UK v Bratislave. Dlhodobo sa venuje dramatináciu literárnych textov pri práci s detskými používateľmi a problematike čítania, resp. nečítania mládeže. Je považovaná za renomovanú odborníčku v uvedenej oblasti. **Vydala knihu** Tajomstvo rozprávok, ktorá obsahuje súbor textov o rozprávkach pre učiteľov, rodičov a prílohu pracovných listov a vynaľovánok pre deti. Na seminári pomohla s odbornou analýzou jednotlivých odprezentovaných podujatí.

Tibor Hujdič alias pán Mrkvička

Autor relácie „Detská knižnica“ o kvalitných knihách pre deti a mládež vysielanej donedávna v **Slovenskom rozhlase**, propagátor čítania detí a deťom, vedie semináre pre knihovníkov o práci s detským čitateľom, semináre pre učiteľov o čitateľskej gramotnosti, je neúnavným čitateľom všetkým rodičom a deťom, ktorí chcú skvelú knihu pre deti počúvať.

Veronika Nouzová

Žije v Pezinku a už 5 rokov patrí k stáliciam Malokarpatskej knižnice v Pezinku. Jej život je nevyhnutne spätý s knihami a svoju lásku ku knihám odovzdáva čitateľom v oddelení pre deti a mládež. Je to mladá, talentovaná knihovníčka, ktorá sa začína angažovať ako nádejná pisateľka – aktuálne v časopise **Fragment**.

Júlia Štefeková

Žije v Pezinku a od septembra sa stala súčasťou kolektívu Malokarpatskej knižnice v Pezinku s predchádzajúcimi dlhoročnými skúsenosťami s prácou s deťmi. V oddelení pre deti a mládež realizuje aktivity, ktoré sú zamerané na slovenskú literatúru pre deti a mládež v projektoch V kolotoči kníh a **Hrdina vo mne**. Pôsobila aj ako recenzentka pre stránku **dobrecitanie.sk**.

Marcin Skrabka

Majiteľ Good books consulting, profesionálny produkt & marketing manager, nezávislý lektor, obchodný konzultant pre vydávanie a vzdelávanie v telekomunikáciách a bankovníctve. Absolvent právnickej fakulty Vroclavskej univerzity so zameraním na práva duševného vlastníctva, najmä autorského práva. Veľa rokov bol vydavateľom vo Wolters Kluwer Poľska, kde publikoval stovky kníh. Má vedomosti s Go-to-market trhovými stratégiami (s využívaním vnútorných a vonkajších zdrojov obchodu so zameraním na zákazníkov).

Jarmila Košťálová

Pracuje v Knihovne mesta Ostravy od r. 2005. Deväť rokov pracovala na pobočke v Ostrave -Vítkoviciach, ktorá je zameraná na rómske obyvateľstvo, predovšetkým na prácu s deťmi a mládežou. Vede semináre pre knihovníkov v rámci SKIP (Združenie knihovníkov a informačných pracovníkov) a je aktívne zapojená do projektu Celé Česko číta deťom. V roku 2004 vydala básnickú zbierku Zatoulané souhlásky.

Sabine Schumann

Od roku 1991 pracovala ako detská a mládežnícka knihovníčka. V roku 2011 prešla na pracovnú pozíciu v oddelení pre školy Mestskej knižnice v Mníchove. Podieľa sa na rozvoji konceptov, vedenie tried a pri výbere a nákupe mediapaketov. **Organizuje** projekt Týždeň školského projektu, ktorý prezentuje knihy pre

vyučujúcich a študentov Mníchovskej univerzity Ludwig **Maximilian Unverzity**. Je kontaktnou osobou pre **Ministerstvo kultúry**, referát vzdelávania a športu mesta Mníchov, členkou Komisie pre podporu čítaného a hovoreného slova a koordinátorkou projektu podpory čítania v Mníchove - **Netzwerk Leseförderung Munchen**.

Friederike Schmidhuber

Od roku 1984 pracuje ako knihovníčka pre detskú a mládežnícku literatúru v Mestskej knižnici v Mníchove a **jej** rôznych pobočkách. **Spolupracuje pri rozvoji konceptov vedenia** tried, pri reorganizácii akvizície kníh podľa okruhu záujmov, pri organizácii rôznych podujatí. Je členkou Komisie pre podporu čítaného a hovoreného slova v Mestskej knižnici v Mníchove. Od roku 2007 zastáva funkciu zástupkyne v Mníchovskej detskej a mládežníckej knižnici Am Gasteig a zodpovedá za programovú prácu a prácu s verejnosťou, ako aj komunikáciu s detskými a mládežníckymi knihovničkami z rôznych pobočiek mestskej knižnice.

Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

Tento projekt finančne podporil

Tento projekt bol podporený z verejných zdrojov poskytnutých Fondom na podporu umenia. Publikácia reprezentuje výlučne názor autora a fond nezodpovedá za obsah publikácie.

Ďalej podporili

Názov: Motivačné aktivity s detským čitateľom
Podnázov: Zborník príspevkov zo seminára konaného
v dňoch **24. – 25. novembra 2016**

Zostavila: PhDr. Kamila Prextová
Preklad: **doc.** PhDr. Ľudovít Petraško, PhD.,
Jozef Jurčišin

Foto: **Ing. Viera Ristvejová**
Zodp. redaktorka: **Mgr. et Mgr. Iveta Hurná**
Vydavateľ: Knižnica pre mládež mesta Košice
Rok vydania: **2016**
Počet strán: **64**
Náklad: **700 ks**

ISBN 978-80-89161-46-1
EAN 9788089161461

Neprešlo jazykovou úpravou.
